#1 2022
Pris: 100 SEK

Tidskrift om Indien, Pakistan, Sri Lanka, Bangladesh, Nepal, Afghanistan, Bhutan och Maldiverna

Sydasien

Sydasien.se

Om Sydasien

Utgivare: Tidskriftsföreningen Sydasien
ISBN (#1 2022, Sydasien årsbok 2021): 978-91-527-2569-6
ISSN (Tidskriften Sydasien, nr 1-4): 0282-0463
Redaktörer: Johan Mikaelsson och Henrik Schedin
Ansvarig utgivare: Johan Mikaelsson
Formgivning: JM Frilansjournalist
Omslagsbild: En ung man leker med en boll vid Velassaru resort, på Maldiverna, den 5 augusti 2021. Foto: Vladislav Klimin /Shutterstock
Korrekturläsning och faktagranskning: Svante Nilsson och Lars Eklund
Medverkande #1 2022: Se presentation sidan 120.
Tryck: Media-Tryck, Lund, februari 2022.

Tidskriftsstöd: Sydasien har tilldelats produktionsstöd från Statens Kulturråd för verksamhetsåret 2022.
Tryckta utgåvor 2022: Fyra nummer, läs mer på Sydasien.se/medlem
Prenumeration 2022: 250 SEK
Swish: 123 211 2068
Plusgiro: 795 496-9
Prenumerationsärenden: info@sydasien.se
Organisationsnummer: 845001-1583
Nättidningen: https://sydasien.se
Styrelsen: Redaktörerna Johan Mikaelsson och Henrik Schedin samt ledamöterna Parul Sharma, Troy Enekvist och Elina Kroksjö.
Facebook: facebook.com/sydasien
Instagram: instagram.com/sydasientidskrift
Twitter: @Sydasien
Kontakta redaktionen: redaktionen@sydasien.se
Postadress: Sydasien, Norra forsåkersgatan 37, 431 63 Mölndal

Sydasien är en oberoende svensk tidskrift på nätet och i tryck som har fokus på samhälle, politik, kultur, historia och skeenden i nutid i regionen Sydasiens åtta länder. Tidskriften grundades 1977 och redaktionen arbetar för att ge perspektiv, öppna för debatt och erbjuda kryddstark läsning och fördjupning.

Sydasien

#1 2022

Sydasien årsbok 2021

Förord

Högtflygande planer. Sydasiens yngsta nation firade 50 år 2021, här genom flaggflygning i Dhaka den 16 december, dagen för slutlig seger i självständighetskriget 1971.
Foto: **Social Media Hub /Shutterstock**

År två med pandemin tärde på människor och nationer

Som kan utläsas av innehållsförteckningen här intill har vi i nr 1 2022, *Sydasien årsbok 2021*, en viss tyngdpunkt på Bangladesh, regionens yngsta nation, som under 2021 firade de första 50 åren av självständighet. **Troy Enekvist**, **Fadh Mannan** och **Parul Sharma** beskriver människor, ekonomi och miljöfaktorer i detta låglänta land och dessutom ger **Gabriel Jonsson** tips om möjligheten till vidare fördjupning.

Det är ingen överdrift att säga att coronaviruset och pandemin under 2021 fortsatte slå obarmhärtigt mot människor. För många i Indien blev året en mardröm. De fick ägna sig åt att försöka söka vård för och syrgas till döende släktingar. Hälsokrisen var monumental. Sedan kom vaccinet.

Målet med #1 2022, ”årsboken”, är att ge en aktuell överblick över samtliga åtta länder i regionen och att bidra till att Sydasiens läsare får en klar bild av 2021 och tillståndet inför 2022 och bidra till ökad förståelse för länderna. Den får gärna läsas nu, hamna i en hylla och kanske tas fram för läsning igen om en månad, eller om flera år.

Johan Mikaelsson, redaktör och ansvarig utgivare
Henrik Schedin, redaktör

Innehåll

Förord och introduktion
Sydasien · **Redaktörerna** 4

Sydasien.se, tryckta Sydasien, fakta
Sydasien · **Redaktionen** 8

Problemfyllda första 50 år
Bangladesh · **Troy Enekvist** 12

Ekonomi åt olika håll
Bangladesh · **Fahd Mannan** 20

Världens första miljöflykting?
Bangladesh · **Parul Sharma** 26

Jubileumsskrift om Bangladesh
Bangladesh · **Gabriel Jonsson** 30

Bondeprotesterna i mål
Indien · **Lars Eklund** 34

Vaccindiplomatin i diket
Indien · **Bo Kenneth Nielsen** 44

Dalitlitteratur
Indien · **Heinz Werner Wessler** 54

Kvinnliga boskapshandlare i Sindh
Pakistan · **Zofeen T. Ebrahim** 66

Ökad turism – hot och möjligheter
Maldiverna · **Lubna Hawwa** 74

Det historiska året 2021
Afghanistan · **Sharif Safi** 84

Medicinsk succé, ekonomisk kris
Bhutan · **Alf Persson** 92

Pandemivåld
Nepal · **Pragya Pokharel** 98

Ännu ett bistert år för öborna
Sri Lanka · **Johan Mikaelsson** 104

Artikelförteckning Sydasien.se 2021
Sydasien · **Redaktionen** 116

Medverkande Sydasien #1 2022
Sydasien · **Redaktionen** 120

Indien. Soldater marscherar i Delhi under en repetition inför firandet av Indiens nationaldag den 26 januari 2021. Foto: **Rohit Bhakar /Shutterstock**

Sri Lanka. Nine Arches Bridge – den 1 november 2021 återupptogs tågtrafiken mellan provinserna efter ett halvårs reserestriktioner. Foto: **Aksenovden /Shutterstock**

Indiens ledare. Premiärminister Narendra Modi får sin tredje dos vaccin i Delhi den 8 april 2021. Foto: **YashSD /Shutterstock**

Sri Lankas ledare. Sri Lankas president Gotabaya Rajapaksa håller i ett möte på sitt kontor den 21 augusti 2021. Foto: **Sri Lanka President's Office**

Sydasien.se

Toppattack. Dokumentären *14 Peaks – Nothing is Impossible* handlar om nepalesen Nirmal ”Nimsdai” Purja och toppbedriften att bestiga de högsta bergen – flertalet i Nepal – på rekordkort tid. Läs Henrik Schedins recension på Sydasien.se. Foto: **14 Peaks**

Stopp för straffrihet. Den 2 november 2021 inleddes en process i en folktribunal upprättad i Haag genom tre pressfrihetsorganisationer (se ptmurderofjournalists.org). I nästa skede tas tre olösta mord upp. Sri Lankas regering och i synnerhet president Gotabaya Rajapaksa "åtalas" för mordet på redaktören Lasantha Wickrematunge den 8 januari 2009. Domar i målen faller i maj 2022. Här görs något konkret och med tydlig koppling till Nobels fredspris 2022. Sydasien följer processen.

Foto: **Johan Mikaelsson och Colombo Telegraph**

Allt på Sydasien.se 2021. På sidorna 116-119 listar vi alla webbartiklar som publicerats under 2021.

Indisk bästsäljare på svenska 2022

Megha Majumdars bok *A Burning* kommer våren 2022 på svenska. Boken om religiösa motsättningar, indisk politik och klassamhället har blivit en bästsäljare i USA. Tranan förlag ger ut *En eld*.

Första delen i Ibis-trilogin ute

Första delen av den indiske författaren Amitav Ghoshs episka Ibis-trilogi har kommit på svenska. Henrik Schedin imponeras av hur den invecklade berättelsen vävs samman.

Film. ”Lågmäld och fin”, tycker Johan Mikaelsson om *Dostojee* (regidebut Prasun Chatterjee), Göteborg Film Festival 2022.

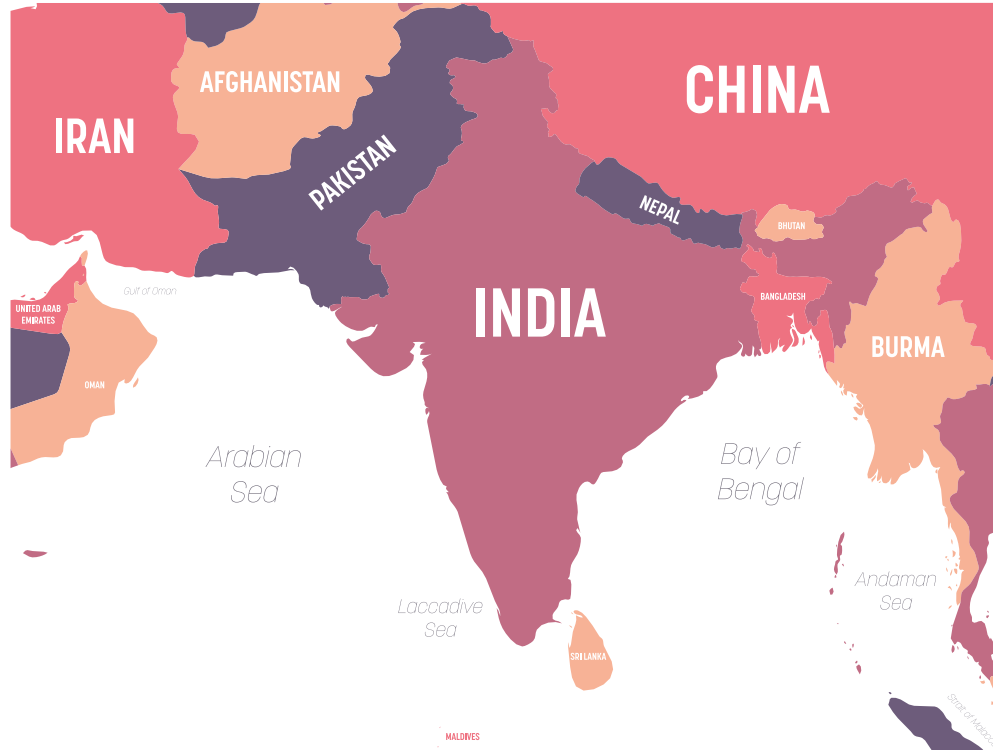
Foto: **Tuhin Biswas /Dostojee**

Tryckt tidskrift 2021

Tidskriften 2021. Årsbok (februari), kulturnummer (april), magasin (september) och i november ett temanummer om Afghanistan. Så var cirkeln sluten och vi blickar framåt, mot utgivningsåret 2022.

”Länderna i regionen har vart och ett en unik särprägel, samtidigt syns band och influenser över gränser, historiska sammanflätningar och nutida relationer i en brännande omgivning. /Sydasien

Covid-19 – statistik och fakta

New Delhi, Indien, 20 juni 2020. Anhöriga iklädda skyddsdräkter har tagit ett sista farväl av en avliden släkting. Foto: **Exposure Visuals /Shutterstock**

FAKTA | Coronasmittan i Sydasien i början av 2021 och 2022

Statistiken över antalet smittade och döda utgår från bekräftade fall, där provtagning gjorts och visat på bekräftad smitta av coronaviruset Sars-cov2, samt där det bekräftats att ett dödsfall skett på grund av coronaviruset, eller med viruset i kroppen. Siffrorna är i underkant och visar inte hela bilden. Men det vi kan läsa ut är att dödstalen i Sydasien under smittvågorna 2021 sköt i höjden på ett annat sätt än under den första smittvågen i mars-april 2020.

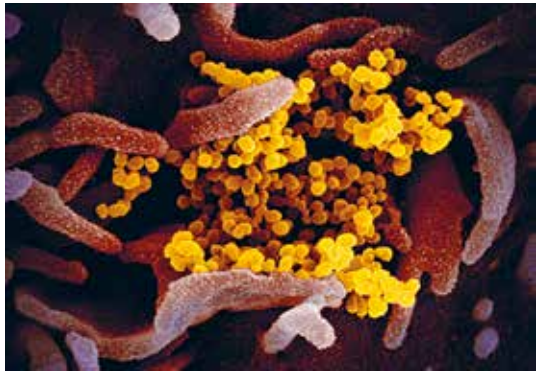
Till och med 31 jan 2022

Land	Smittade	Dödsfall
Indien	41 302 440	495 050
Pakistan	1 417 991	29 248
Bangladesh	1 798 833	28 394
Nepal	953 913	11 743
Afghanistan	162 140	7 409
Maldiverna	136 126	275
Sri Lanka	610 103	15 420
Bhutan	4 891	4
Sydasien	46 386 437	587 543
Världen	373 229 380	5 658 702
Sverige	2 070 456	15 855

Till och med 31 jan 2021

Land	Smittade	Dödsfall
Indien	10 757 610	154 392
Pakistan	544 813	11 657
Bangladesh	535 139	8 127
Nepal	270 959	2 029
Afghanistan	55 059	2 404
Maldiverna	15 842	52
Sri Lanka	64 157	316
Bhutan	859	1
Sydasien	12 244 443	178 978
Världen	102 339 513	2 217 005
Sverige	566 957	11 591

Källa: WHO (covid19.who.int 2022-01-31 och 2021-01-31)
Illustration (coronaviruset): **CDC /Unsplash**

Viruset. Ansamling av Sars-cov-2 i luftvägar. Bild: **NIAD /Flickr, Wikimedia CC 2.0**

FAKTA | Coronaviruset och vaccin

Det nya coronaviruset, Sars-cov-2 (*Severe Acute Respiratory Syndrom Corona Virus 2*) sätter sig i andningsvägar och lungor och orsakar sjukdomen covid-19. Symptomen är ofta feber, snuva, hosta, halsont och trötthet. Sjukdomen klassas som samhällsfarlig av WHO och FHM. Enligt sajten Ourworldindata.org var 54 procent av världens befolkning på 7,87 miljarder fullvaccinerad den 31 januari 2022. Cirka 8 procent hade fått en dos. Totalt 10,1 miljarder doser har injicerats världen över.

2-3 vaccindoser (%)

Bhutan	73,1
Maldiverna	68,0
Sri Lanka	64,7
Indien	53,1
Nepal	44,2
Pakistan	37,2
Bangladesh	35,9
Afghanistan	9,8
Sverige	74,3
Världen	54

Bhutans remarkabla siffror. Statistiken för covid-19 i Bhutan den 1 februari (2021 och 2022). Dödstalet har stigit från 1 till 4. De slutna diktaturerna Turkmenistan och Nordkorea rapporterar 0 dödsfall och 0 smittade. Bilden visar hur Bhutan tar emot vaccindoser från Australien. Foto: **gov.bt/covid-19 / MFA Bhutan**

Problemfyllt första halvsekel för regionens yngsta nation

text och foto **Troy Enekvist**

Den 16 december 1971 tog Bangladeshs befrielsekrig slut. Det nio månader långa kriget resulterade enligt källor i mellan 300 000 och 3 000 000 civila dödsoffer, men det blev också början för en ny nation – Bangladesh. 50 år senare har mycket förändrats, men personen vid makten är fortfarande en Sheikh.

En liten rödgrön flagga vajar över huvudingången till Gana Bhaban i centrala Dhaka. Gana Bhaban är residens för Bangladeshs premiärminister Sheikh Hasina Wajed. Hon har (2022) suttit på posten under totalt 18 år, i två omgångar. Detta i ett land där hennes far, Sheikh Mujibur Rahman, ses som nationens fader och grundare.

Hasina föddes i Dhaka 1947, samma år som Brittiska Indien delades upp i de två självständiga nationerna Indien och Pakistan, den senare med två åtskilda delar där den östra delen frigjorde sig 1971 och bildade Bangladesh. De

Kommers. Klädmarknad utanför Dhakas nya marknadsplats – innan pandemin. Direkt efter nedstängningarna stod dessa platser helt tomma. Foto: **Troy Enekvist**

angränsande länderna Ceylon (1972 omdöpt till Sri Lanka) och Burma (senare omdöpt till Myanmar) utgjorde separata brittiska kronkolonier och blev självständiga 1948. Flaggan består av en röd cirkel mot grön bakgrund. Den röda cirkeln symboliserar det blod som offrades då landet slogs för självständighet från Pakistan 1971. Den gröna bakgrunden står för landets gröna landskap med bördig jord.

Vägen till självständighet har varit lång. Nationen Bangladesh av idag utgjorde fram till 1947 den östra delen av Bengalen, en provins i Brittiska Indien, och som några århundraden dessförinnan lydde under Mogulkejsardömet i Delhi. Trots nationens relativt korta historia som självständig stat har väldigt mycket hänt sedan Bangladesh kom till. När landet blev självständigt bodde 65 miljoner människor i Bangladesh – 50 år senare är befolkningen nästan 100 miljoner större. Landet har gått från att ha varit, som flaggans gröna bakgrund symboliserar, ett grönt jordbruks-

Kläder i massor. I Dhaka säljs kläder som sys för den inhemska marknaden, men även märkeskläder som av olika skäl inte går på export. Foto: **Troy Enekvist**

land till att i dag vara ett industriland där en stor del av ekonomin vilar på en betydande produktion och export av textil- och lädervaror.

1972 var landets bruttonationalprodukt 6,29 miljarder dollar och 2021 var den 369 miljarder, enligt Världsbanken. Den industriella och ekonomiska utvecklingen har gjort att många lyfts ur fattigdom och att landets medelklass växt påtagligt. Från att ha varit ett av världens fattigaste länder efter självständigheten, har Bangladesh varit en av de snabbast växande ekonomierna i världen – till stor del tack vare textilexporten som blivit ett signum för landet.

Textilindustrin ses av många som en räddning för landet. Frågan hur länder bäst lyfter ur fattigdom – genom bistånd eller handel, har också varit uppe för diskussion. Den exportinriktade textilindustrin, som växte snabbt under 1980-talet, gjorde att fabrikerna i städerna har behövt arbetskraft. Det, tillsammans med att landet har en ung befolkning, har lett till urbanisering. Många lämnar landsbygden och jordbruket för att istället söka lyckan i städerna.

Det har samtidigt gett möjligheter, och ses som en utväg, för många människor i Bangladesh som årligen drabbats av naturkatastrofer; som exempelvis cykloner och översvämningar. Just naturkatastrofer är, förutom ”Made in Bangladesh” och den fruktansvärda katastrofen i en textilfabrik på Rana Plaza i Dhaka, där över 1 000 textilarbetare dog 2013, något som landet är världskänt för.

Under de senaste 50 åren har hundratusentals människor dött, och miljoner människor förlorat sina hem, till följd av naturkatastrofer i Bangladesh.

Prestationsinriktat. Vid en textilfabrik utanför Dhaka sys kläder åt bland andra svenska H&M. Över varje sömmerska sitter en lapp som visar hur bra hen presterar för tillfället. Foto: **Troy Enekvist**

På grund av klimatförändringarna sker nu dessa katastrofer allt oftare och risken är att de bli än mer frekventa och även kraftigare framöver. Trots det har dödstalen för naturkatastrofer gått ner, vilket till stor del har att göra med en bättre utbyggd infrastruktur gällande cyklonskydd och varningsutrustning.

Till exempel evakuerades vid cyklonen Amphan 2020 över två miljoner människor till cirka 12 000 cyklonskydd i landet. Cyklonen varade i knappt en vecka ledde till 128 dödsfall. Vindarna nådde en hastighet på 260 kilometer i timmen och lufttrycket (vilket är en metod att mäta kraften i en cyklon) sjönk ner till 920 hPa. Det kan jämföras med cyklonen Gorky 1991, som hade ett lägsta lufttryck på 918 hPa och krävde 138 866 liv. Då fanns det betydligt färre cyklonskydd, 512 stycken, som endast rymde tio procent av de 14 miljoner invånarna i de värst drabbade områdena.

Stad med anor. Dhaka var ett center för handel redan under mogulriket på 1600-talet och moderniserades under brittiska styret. 1972 blev Dhaka huvudstad i Bangladesh. Foto: **Troy Enekvist**

Arbetet med att rädda liv har gett goda resultat, men katastroferna har ändå slagit hårt mot människor i de utsatta regionerna. Till stor del har det handlat om förlorad mark, bostäder samt ödelagda möjligheter till försörjning.

Det har i sin tur varit en push-faktor för urbaniseringen. När familjer förlorat mark och försörjning till följd av erosion, stormar eller översvämningar har många tvingats flytta för att hitta nya hem och sätt att försörja sig på.

Migration av människor till städer har lett till att tillgången på arbetskraft är stor, med otrygga arbetsvillkor som följd. I en textilfabrik i Dhaka som producerar kläder för export år bland andra svenska H&M (Hennes och Mauritz) används en metod för att publikt bedöma arbetarna och därigenom få dem att arbeta hårdare och producera mer.

Över varje sömmerskas symaskin sitter tre lappar – en grön, en gul och en röd. Beroende på hur väl personen presterar så vänder man upp olika lappar för allmän beskådan.

På den gröna lappen står det: *I am producing good quality garments, but please keep checking me at intervals.*

På den gula står det: *I need help, please check my quality, I shall improve.*

Och på den röda: *I can not produce quality garments as you explained to me.*

I Bangladesh är det inte sällan som en eller flera familjemedlemmar migrerar till städer eller till andra länder för att arbeta och försörja hela familjen som blir kvar. Den bördan leder inte sällan till att personerna står ut med mycket för att få fram pengar att skicka hem.

Det är inte heller ett fenomen som bara gäller bangladeshier i just Bangladesh. Den bangladeshiska diasporan är

stor, i dag bor över 13 miljoner bangladeshier i andra länder. De har till stor del bidragit till landets ekonomiska utveckling. Sedan 1976 har bangladeshier skickat hem över 235 miljarder amerikanska dollar i remitteringar.

Och migrationen från Bangladesh fortsätter. Av de migranter som kommer till Europa över Medelhavet är bangladeshier den största gruppen. Enligt International Organization for Migration (IOM) anlände drygt 4 500 bangladeshiska migranter över Medelhavet år 2020. Samma år passerade över 9 000 bangladeshiska migranter genom västra Balkan, ett år då en stor del av världens gränser var stängda till följd av coronapandemin.

De inledande 50 åren utgör bara början på en lång resa. Och hur framtiden kommer bli för Bangladesh ligger inte bara i deras händer, utan i våra allas. ✪

Förvandling. Bangladesh har under de senaste 50 åren utvecklats från ett jordbruksland till ett industriland. Men jordbruk sysselsätter fortfarande en stor del av befolkningen, framför allt på landsbygden. Foto: **Troy Enekvist**

Stadsmyller. I dag är Dhaka ett myller av fabriker, hus och människor. Omkring 40 procent av stadens över 18 miljoner invånare bor i slumområden.
Foto: **Troy Enekvist**

Ekonomiska effekterna slår åt olika håll under pandemin

text och foto **Fahd Mannan**

Godisförsäljaren Shafiqul har ett tydligt minne av 2020:

– Alla hade bråttom. Mina varor sålde slut jättesnabbt.

Jag pratade nyligen med honom en tidig morgon, där han satt vid sitt lilla stånd som han hade slagit upp vid en av de mest trafikerade gatorna i Dhaka. Jag ville ta reda på hur de senaste två åren hade varit för honom. Pandemin har uppenbarligen drabbat de flesta hårt, men Shafiqul har förvånansvärt nog snarare märkt positiva effekter.

Den två månader långa nedstängningen i juni 2020 fick hans försäljning att gå upp. Under 2021 har han dubblerat sin dagliga försäljning, då hans genomsnittliga försäljning låg på cirka 8 000 takas (ungefär 860 SEK, en taka, förkortas BDT, är i februari lika med 0,11 SEK). Däremot har priserna på basvaror som matolja, socker och mjöl också stigit, vilket den statliga Trading Corporation of Bangladesh, som bevakar priset på de vanligaste varorna också har bekräftat. Priset för mjöl har gått upp 8,3 procent, sojaolja 30,7 procent och socker 18,6 procent.

Gatuförsäljare. Shafiquls sötsaker har varit populära under pandemin. Han har fått högre inkomster, samtidigt har matpriserna stigit. Foto: **Fahd Mannan**

Bangladesh har dock kunnat få ekonomins hjul tillbaka i rätt spår 2021, åtminstone ur ett makroekonomiskt perspektiv. Om vi tittar på exporten, så har återöppningen av västerländska ekonomier och den ökade efterfrågan av produkter hjälpt exporten att växa med 32 procent till 44,22 miljarder dollar under året.

En viktig orsak är att regeringen beslutade att öppna ekonomin igen i juni 2021 medan stora delar av världen fortfarande kämpade med effekterna av coronaviruset. Ökningen av beställningar berodde främst på modeindustrin, som står för cirka 85 procent av exporten. Mellan juli och december, de första sex månaderna av innevarande räkenskapsår 2021-2022, ökade exporten av textilier

med 28,02 procent till 19,90 miljarder dollar.

I en nyligen publicerad debattartikel i dagstidningen The Daily Star beskrev ordföranden för Bangladesh Garment Manufacturers and Exporters Association, Faruque Hassan, Bangladeshs outnyttjade potential, med tanke på att landet bara står för 6,26 procent av den globala marknaden enligt data för 2020 från Världshandelsorganisationen. Han talade om utmaningar som minskningen av beställningar, köpare som väljer att göra mindre beställningar och snabba leveranser, ökade containerfraktkostnader samt stigande priser på bomull, garn, bränsle, färgämnen och kemikalier. Han menade också att det var viktigt att fokusera på att fördjupa relationerna mellan köpare och leverantörer, möjligheter som ges av global e-handel och omvandling av affärsmodeller från arbetsintensiv tillverkning till innovation, högt värdetillskott och moderna tillverkningsprocesser.

Uppgraderingarna är säkert nödvändiga med tanke på att Bangladesh i februari 2022 inte längre finns på listan över minst utvecklade länder, utan nu anses vara ett utvecklingsland. Framstegen kan kvantifieras i graderingens tre kriterier – bruttonationalinkomsten, *Human Assets Index* [index som mäter näringsintaget hos befolkningen, red anm] och ekonomiskt och miljömässigt sårbarhetsindex. Regeringen ser dock tre utmaningar som denna milstolpe innebär – förlusten av internationellt stöd, följder av covid-19-pandemin och klimatförändringarna.

En stor utmaning för regeringen har varit att säkerställa vaccinationer. Kampanjen startade den 7 februari 2021 och stoppades i april på grund av minskad leverans från Serum Institute of India (SII). Det återupptogs i juni med inköp från Kina (Sinopharm) och åldersgränsen sänktes gradvis. Hittills har hälften av befolkningen fått en dos. Regeringen siktar på att en andra dos ska kunna erbjudas alla senast juni 2022 och en tredje dos i december 2022.

Det bör även nämnas att leveranser av Remdesivir och Favipiravir, antivirala läkemedel som används vid behandling av covid-19-sjuka patienter, har hjälpt läkemedelsexporten att växa med 22,21 procent till 105,50 miljarder dollar under andra halvan av 2021. För närvarande är det cirka 20 bangladeshiska företag som exporterar covid-19-läkemedel, och Bangladesh exporterar mer än 2 000 typer av läkemedel till över 150 länder.

Ett annat stort lyft för ekonomin har varit remittering. 2020 skickade migranter från Bangladesh hem rekordstora 21,7 miljarder dollar. Siffran kommer troligtvis vara ännu högre 2021 med ett remitteringsinflöde som fram till november uppgick till 20,4 miljarder dollar. Data för december är i skrivande stund inte tillgängliga. Det beror delvis på att regeringen numera ger två procent på varje takas som skickas till landet genom lagliga kanaler. Incitamentet höjdes nyligen till 2,5 procent med ett mål att få in 26 miljarder dollar i remitteringar detta räkenskapsår (2021-22). Förra räkenskapsåret fick Bangladesh in 24,6 miljarder dollar.

Det har också skett en utveckling inom den digitala sfären, även om allt inte är positivt. Bangladeshiska e-handelsplattformar hade tagit stora steg för att öka sin försäljning under de senaste åren. När de behövdes som mest under pandemins rörelsebegränsningar, bröt några det förtroendet. Det finns exempel där kunder blev lockade med rabatter på så mycket som 50 procent, men vissa plattformar

Stillastående. Pandemin slår hårt åt olika håll. Tazul Jonys åkattraktioner har stått stilla under 2021, vilket gjort att inkomsterna uteblivit. Foto: **Fahd Mannan**

avstod från att göra leveranser även efter att kunderna betalat. Även om de skyldiga har blivit arresterade och regeringen arbetar med att utforma regler för att säkerställa återbetalningar, var skadan skedd. E-handelsföretagen får allt svårare att attrahera nya kunder. Postförskott står nu för över 90 procent av e-handelsköpen medan kortbetalningar har rasat med nära 40 procent.

Mobila transaktionstjänster kan potentiellt vara avgörande för branschen. Användningen av tjänsterna ökade 2021, vilket återspeglar att människor har blivit mer vana vid digitala transaktioner och att regeringen har valt att använda den för utbetalning av socialt stöd sedan maj 2020. Transaktioner genom mobila tjänster ökar nu med 40 procent årligen. Under tiden distribuerades cirka 14 000 *crore* takas, vilket motsvarar cirka 15,1 miljarder kronor (en crore motsvarar tio miljoner, eller 100 *lakh* , alltså 100 gånger 100 000, i indiska räkneenheter som ofta används

för att ange belopp) i bidrag till studenter, änkor, personer med funktionshinder, bönder och andra genom mobila tjänster.

Men jag tycker också gruppen som hamnar mitt emellan framgång och förlust bör uppmärksammas. Det gäller de inom medelklassen som förlorat jobb och inkomst men tycker det är för stigmatiserande att söka hjälp och stå i köer för subventionerade varor.

Jag träffade nyligen en sådan person som jag lärde känna för ett par år sedan. Tazul Jony har de senaste åren drivit ett mindre nöjesfält för barn i Comilla, cirka 84 kilometer från Dhaka.

När pandemin slog till var underhållningsindustrin den första att stängas. Detta innebar ett stopp för hans månatliga inkomster på cirka 150 000 takas (cirka 16 000 kronor) i månaden. Han hade tagit banklån för att investera i sin verksamhet, hade fyra anställda att betala löner till, och försörjde en familj med sju medlemmar.

I stället för att be om hjälp levde Tazul och hans familj på sina besparingar och inkomster från Tazuls fru som hade turen att vara anställd på ett privatsjukhus. I samtal med honom kunde jag känna hans motståndskraft. Men en av sakerna han sa har stannat kvar hos mig:

– Det som pandemin tog kan jag aldrig få tillbaka. ✪

Översättning **Henrik Schedin**

Bangladesh

Man från Bangladesh världens första miljöflykting

text **Parul Sharma**

Universiteten Yale och Columbia rankar nu Bangladesh på plats 179 i ett gemensamt miljöprestandaindex för världens länder. Det har att göra med den allt mer sämre luftkvaliteten, vilket konstateras efter analyser av mätningar gjorda 2020. Koncentrationen av mikroskopiskt små partiklar i luften är sex gånger över Världshälsoorganisationen WHO:s gränsvärde. Luftföroreningar, både i omgivningen och per hushåll, var en extremt hög riskfaktor och ledde till cirka 572 600 dödsfall i Bangladesh under 2018, enligt WHO. Mörkertalet kring verkliga siffror är stort.

Luftkvaliteten i Bangladesh var den sämsta i världen, medan dess huvudstad Dhaka var den näst mest förorenade staden 2020, när det gäller luftföroreningar.

”Sydasien var den mest förorenade regionen i världen med Bangladesh, Indien och Pakistan som hade 42 av de 50 mest förorenade städerna i världen”, enligt IQAirs

Hälsovådligt. Källorna till luftföroreningar är otaliga i Dhaka. Att bränna rester av gummi och asfalt gör inte luftkvaliteten bättre. Foto: **Sheikh Hasan Ali**

globala luftkvalitetsdataplattform i sin World Air Quality Report 2020. Dessa tre länder ligger också i topp på listan över länder med sämst luftkvalitet.

Det var med hänsyn till denna verklighet som en bangladeshisk man med astma har sluppit utvisning från Frankrike efter att hans advokat hävdade att mannen riskerade en allvarlig försämring av sitt tillstånd och eventuellt för tidig död på grund av de farliga nivåerna av föroreningar i mannens hemland, Bangladesh.

I ett beslut som tros vara det första i sitt slag i Frankrike upphävde överklagandenämnden i Bordeaux ett utvisningsbeslut mot den 40-åriga mannen eftersom han skulle få ”en försämring av andningspatologin på grund av luftföroreningar ” i sitt land.

”Såvitt jag vet är detta första gången en fransk domstol tillämpar miljön som ett av dess kriterier i ett sådant fall”,

konstaterade mannens advokat och fortsatte:

”Domstolen fastställde att min klients liv skulle äventyras av luftkvaliteten i Bangladesh.”

Gary Fuller, en luftföroreningsforskare vid Imperial College London, sa i en intervju med tidningen The Guardian att detta var det första fallet han var medveten om i vilket luftkvaliteten och miljön hade åberopats av en domstol i en utlämningsförhandling.

”Domstolen har effektivt förklarat att miljön med luftföroreningar innebar att det var osäkert att skicka tillbaka den här mannen”, underströk Dr Fuller.

Trafikstockning. När en två veckor lång nedstängning hävdes den 15 juli 2021 i Dhaka korkade gatorna igen. Foto: **Sheikh Hasan Ali /Shutterstock**

Fuller sa vidare att fallet matades in i en stadigt växande bredare agenda om rätten till en hälsosam miljö.

”Det finns till och med en FN-rapportör i denna fråga, och människor runt om i världen särskilt i länder med mindre utvecklade miljö- och hälsolagar utvecklar aktivism och rörelser för att förklara rätten till en hälsosam miljö. Många länder sätter till exempel standarder för luft- och vattenkvalitet, men sätter ofta ett tvärstopp vid att individer har rätt att skyddas från miljöskador”, förklarade Fuller.

Det senaste fallet med Ella Kissi-Debrah, den nio år gamla Londonflickan som dog i februari 2013, kunde ses som en del av samma process, menar Dr Fuller. London gjorde rättshistoria i december 2020 genom att fastställa att luftföroreningar var en orsak till Ellas död, med akut andningssvikt och svår astma. Domstolsärenden väcktes i andra länder i Europa, som en del av en växande trend runt om i världen att söka institutionell ansvarsskyldighet för ohälsosamma miljöer.

Kanske händer det nu, att begrepp som hälsa och klimat får större kopplingar och konsekvenser i rättsprocesser! Mannen från Bangladesh kan vara världens första erkända miljö- och klimatflykting. Den franska domen stärker alla forskare, aktivister, hälsovårdare som varje dag aktivt arbetar med klimaträttvisa. Och nästa fråga: kan vi tänka oss ett liknande domslut i Sverige? ✪

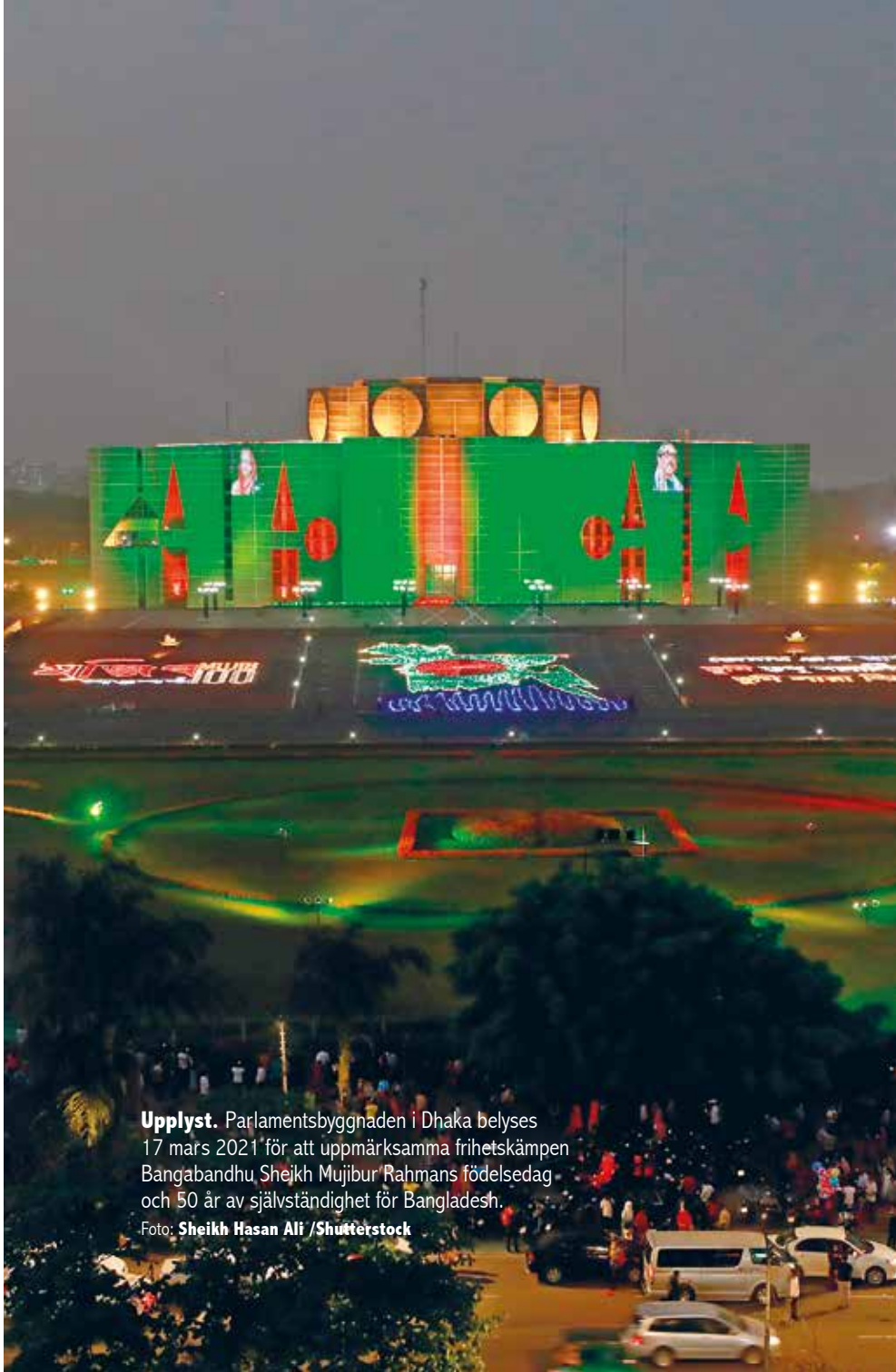
Orientaliska studier firar grannarnas 50-årsdag

text **Gabriel Jonsson**

Statsbildningen Pakistan med en västlig och en östlig del med Indien däremellan hade redan innan den dramatiska och våldsamma händelseutvecklingen 1970-1971, som ledde fram till att Bangladesh upprättades, fungerat illa – av kulturella, politiska och ekonomiska skäl. Sedan tillkomsten 1971 har Bangladesh inte uppmärksammats regelbundet i Sverige och ofta har rapporteringen handlat om de återkommande översvämningarna.

Mycket mer finns naturligtvis att säga för att belysa vad som har hänt under de gångna 50 åren och därför innehåller jubileumsnumret av Föreningen Orientaliska studiers tidskrift åtta specialartiklar kring olika aspekter av Bangladesh.

Journalisten **Bo Kage Carlsson** beskriver i sin artikel ”Drömmen om ett gyllene Bengalen” hur Bangladesh bildades. Artikeln förklarar även hur Brittiska Indien delades 1947 och ger bakgrunden till delningen av Pakistan 1971.

Upplyst. Parlamentsbyggnaden i Dhaka belyses 17 mars 2021 för att uppmärksamma frihetskämpen Bangabandhu Shejkh Mujibur Rahmans födelsedag och 50 år av självständighet för Bangladesh.
Foto: **Sheikh Hasan Ali /Shutterstock**

Jubileumsskrift. Orientaliska studier nr 167, specialnumret om Bangladesh. Inledningen till Masadur Rahmans text samt en illustration till Christina Nygrens text.

Tidskriften Sydasiens tidigare redaktör **Lars Eklund** skriver i ”Bangladeshs historia” både om bakgrunden till Brittiska Indiens och Pakistans delning och om regionen Bengalen, som Bangladesh hör till, och dess långa historia samt om händelseutvecklingen fram till 1990-talet. Lars Eklund var redaktör för tidskriften Sydasien 1982–2007 och biträdande föreståndare för det akademiska Sydasien-nätverket Sasnet knutet till Lunds universitet 2001–2016. Sedan 2016 är han redaktör för Nordiskt Sydasiennätverk.

Journalisten **Troy Enekvist** belyser i ”Migration och klimat – Bangladeshs demografiska utveckling” miljö- och klimatfrågor i det mycket låglänta landet. Bangladesh är utsatt för både naturkatastrofer och klimatförändringar. Landet har ändå gått framåt ekonomiskt sedan 1971.

Julian Kuttig, som är fil dr i statsvetenskap och verksam vid Ghents universitet, institutionen för utvecklings- och konfliktforskning, börjar i sin artikel ”Bangladesh 1991-Present: From Democracy’s Third Wave to the Third Wave of Autocratization” där Lars Eklund slutar. Ett huvudtema i landets politik under de senaste 30 åren är maktkampen mellan kvinnorna Sheikh Hasina Wajed från Awami League (AL) och Khaleda Zia från Bangladesh National Party (BNP). Landet har också blivit allt mer auktoritärt styrt.

Börje Ljunggren ger i ”Bangladesh vitalt och sårbart bortom domedagsprofetiorna” en positiv bild av landets ekonomiska utveckling utifrån ett svårt utgångsläge: Östpakistan var den fattigare delen av Pakistan. Börje Ljunggren är asienkännare, författare, senior medarbetare på Utrikespolitiska Institutet och Associate vid Harvards Asiencenter. Svensk biståndskontorschef i Bangladesh 1973-75, före detta chef för Sidas och Utrikesdepartementets Asienenheter, ambassadör i Kina 2002-2006.

Christina Nygren, professor emerita i teatervetenskap, skriver i “Bauls of Bengal – God’s Madcaps Chasing After the True Nature of the Heart: The Mediating Role of Baul Artists (bāul śilpī)” om de vandrande sångarna/sångskrivarna baulernas unika roll i Bengalens musikaliska, poetiska och religiösa traditioner.

Masudur Rahman, professor emeritus i sociologi, ger i sin artikel “Reimagining Bangladesh at 50: Aspirations, Achievements, and Beyond” en fyllig bild av politiska och sociologiska kännetecken för Pakistan under åren 1947-1971 och för Bangladesh sedan 1971.

Håkan Wahlquist är antropolog och tidigare intendent på Etnografiska Museet i Stockholm. Hans bidrag “Chittagong Hill Tracts – Bangladesh’s unruly corner” innehåller uppgifter om områdets geografiska och etniska förhållanden samt förklarar konflikten mellan områdets invånare och inflyttade. ✪

Protesterande indiska bönder fick Modi att dra tillbaka lagförslag

text **Lars Eklund**

Efter mer än ett år av bondeprotester meddelade mycket överraskande Indiens premiärminister Narendra Modi den 19 november 2021 på indisk TV att tre kontroversiella lagar rörande jordbrukssektorn som regeringen beslutade om hösten 2020 skulle skrotas. Och det på momangen. Drygt en vecka senare, den 29 november togs frågan upp i parlamentet på den första dagen av dess vintersession. I underhuset, Lok Sabha, presenterades lagförslaget om upphävande av jordbrukslagarna klockan 12:09, och det antogs efter mindre än fem minuter, klockan 12:13, utan någon som helst diskussion trots att oppositionen krävt en sådan, och samma dag fattade överhuset, Rajya Sabha, samma beslut.

Reaktionen från de tusentals bönder som drivit proteströrelsen under ett års tid var stor glädje och segerrus gentemot regeringen att man lyckats stoppa de förhatliga lagarna.

Kampvilja. Kvinnliga bönder deltar vid protester i Haryana, den till Delhi gränsande delstaten, i februari 2021. Foto: **Rohit Bhakar /Shutterstock**

Frågan är dock hur mycket denna seger är värd i längden. För premiärminister Modi har definitivt inte skiftat åsikt, utan hans ambition lär förbli att förändra jordbrukspolitiken i landet.

De tre lagar som saken gäller handlar om att för det första liberalisera den hittills strikt myndighetskontrollerade handeln med jordbruksprodukter i Indien (*Farmers' Produce Trade and Commerce Act*); för det andra att avskaffa den statligt reglerade prissättningen på dessa produkter (*The Farmers Agreement on Price Assurance and Farmer Services Act*); och slutligen att släppa in privata aktörer som mellanhänder på marknaden (*Essential Commodities Act*). Lagar som trädde i kraft i september 2020, men inhiberades av Högsta domstolen den 12 januari 2021 till följd av de starka protester som följde. Lagstiftningen var därför i praktiken i kraft i endast 221 dagar. Regeringens motiv för att driva igenom lagarna sades vara att indiska bönder skulle tjäna på att sälja sina varor direkt till vilka grossister som helst samt göra kontraktsjordbruk enklare.

Bönderna däremot menade att lagstiftningen bara skulle gynna storföretag som skulle ta över marknaden på småbönders bekostnad.

Då Modi och hans hindunationalistiska regering ihärdigt och konsekvent försvarat nödvändigheten av att genomföra dessa lagar och i ett års tid vägrat ge efter för alla krav på att dra tillbaka de misshagliga lagarna, och istället med stora polisinsatser och med brutalt våld angripit de aktivister som lett kampen (vilket lett till flera hundra dödsoffer), och fördömt dessa såsom varande landsförrädare (*anti-nationals*), kan tillbakadragandet av de tre lagarna uppfattas som mycket märklig.

Men det finns så klart en rationell förklaring till denna plötsliga omsvängning som inte bara består av att några lagar dras tillbaka, utan också om att Modi nu framställer sig själv som en sann böndernas vän och lovprisar deras betydelse för Indien. Föga överraskande tar han nu åt sig äran för att han gått de protesterande bondeorganisationerna till mötes.

I själva verket handlar det om realpolitik. Protesterna mot BJP-regeringens lagförslag spred sig under 2021 till flera delstater i det så kallade hindi-bältet i norra Indien, vilket inkluderar Uttar Pradesh (UP), Bihar och Madhya Pradesh, delstater som betraktas som kärnland för det styrande regeringspartiet.

Även BJP-anknutna bondeorganisationer har uttryckt sympati för kravet att dra tillbaka paketet med nya lagar. Detta har med stor sannolikhet skrämt upp Modi inför det viktiga delstatsvalet i UP (och fyra andra delstater) i februari 2022, då missnöjda bönder riskerar att minska BJP:s dominans i denna Indiens folkrikaste delstat som utgör BJP:s modell för att omvandla Indien till ett enhetligt hinduiskt land. Med en hinduisk munk som chefsminister och Modi som parlamentsledamot för Varanasi, med tempelbygget i Ayodhya i full gång och inte en enda muslimsk företrädare i delstatsparlamentet, driver BJP här igenom förordningar som man på sikt vill genomdriva nationellt. Såsom att förbjuda slakt inte bara av kor utan av alla klövdjur och att förbjuda äktenskap över religionsgränser.

Böndernas kamp riskerade helt enkelt att flytta fokus från denna religiöst färgade symbolpolitik, och därför var Modi tvungen att i god tid avväpna oppositionen mot honom genom att gå böndernas krav till mötes. Men det är en omvändelse av nödtvång. Så småningom kommer han

säkerligen att återkomma med nya förslag om att liberalisera den indiska jordbrukssektorn.

Det finns goda skäl att rekapitulera hur böndernas kamp utvecklades från 2020 tills idag.

Under lång tid var det framför allt bönder från delstaten Punjab och Haryana organiserade i Bharatiya Kisan Union (BKU) som insåg de nya lagarnas potentiella negativa effekter för landets bönder, och redan hösten 2020 inleddes aktioner som bland annat innefattade en *dharna* gentemot Gautam Adani och Mukesh Ambani, två av Indiens mäktigaste företagsledare. Bönderna menade nämligen att det var just dessa storföretag som skulle komma att gynnas av nya lagarna. *Dharna* är en traditionell indisk protestform där man omringar och hindrar en misshaglig person från att lämna kontoret eller annan plats där denne befinner sig.

Så länge huvuddelen av protestaktionerna mot regeringen ägde rum i Punjab av bönder i denna nordvästliga del av Indien med en majoritet av sikher och där det regerande Bharatiya Janata Party (BJP) har begränsat politiskt inflytande kunde regeringen i stort sett nonchalera och köra över proteströrelsen. Man spelade också medvetet på religiösa motsättningar mellan hinduer och sikher i syfte att svartmåla bondekampen som ett uttryck för sikhisk separatism, och att rörelsen infiltrerats av folk som bakom en fasad av fredliga protester i själva verket var förhärdade förespråkare för en kamp för att skapa ett självständigt Khalistan.

Men sedan den punjabiska bonderörelsen insett det nödvändiga att involvera bönder från andra delstater för att sätta press på regeringen bjöd man i november 2020 in representanter för 300 bondeorganisationer i Indien,

Glädje. Sikhiska bönder återvänder hem från Haryana, delstaten som gränsar till Delhi, efter att jordbruksreformerna dragits tillbaka. Foto: **Pradefep Gaurs /Shutterstock**

som ledde fram till bildandet av *Samyukta Kisan Morcha* (SKM) som kom att bli en nationell paraplyorganisation och utgöra en enad front gentemot regeringen.

Från och med nu tvingades regeringen att ta böndernas protester på allvar, i synnerhet efter att SKM uppmanade alla bondeorganisationer att bege sig till Delhi den 26 november 2020 för att sätta ökad press på regeringen. Tusentals bönder hörsammade uppmaningen och begav sig på traktorer och lastbilsflak till Delhi.

Väl där stoppades de brutalt av polisen från att ta sig in i staden. Istället stannade bönderna vid infartsvägarna till huvudstaden och blockerade trafiken. De slog läger, en välkänd företeelse från all nyhetsrapportering från Indien det senaste året. Bönderna från Punjab med sina traktorer och vagnar stoppades först vid delstatsgränsen Punjab-Haryana men nådde till slut Singhu, där landsvägen från Chandigarh

Energi. För att orka protestera krävs god mat, och någon som kan laga den.
Foto: **Naveen Macro /Shutterstock**

når Delhi. Blockaden av Singhu-infarten blev snabbt den främsta symbolen för de indiska böndernas protester.

En annan grupp bönder från Punjab tog en annorlunda väg för att nå Delhi, och stoppades på samma sätt av Delhi-polisen vid Tikri-infarten och samtidigt nådde bönder från Uttar Pradesh och Uttarakhand under ledning av bondeledaren Rakesh Tikait infarten till Delhi från Ghazipur och slutligen – fast några veckor senare – stoppades bönder från Rajasthan under ledning av Yogendra Yadav på motorvägen från Jaipur vid Shahjahanpur. Detta kom att bli den fjärde infarten att blockeras av bönder från hela Indien. Yadav är för övrigt en välkänd statsvetare som fram till 2016 var forskare vid prestigefyllda Center for the Studies of Developing Societies (CSDS) i Delhi, men som på senare år ägnat all sin kraft åt politiskt arbete, först som ledande gestalt i att bekämpa korruptionen i landet, och nu alltså djupt engagerad i böndernas kamp.

Regeringen var uppenbart pressad och därför gick man i december 2020 med på att inleda förhandlingar med bondeorganisationerna, och det hölls under en månads tid elva samtalsrundor som dock blev resultatlösa. Och denna försonlighet tog abrupt slut den 26 januari 2021 på Indiens nationaldag efter att SKM beslutat att genomföra ett traktor-rally med tiotusentals deltagare in i centrala Delhi i syfte att sätta ytterligare press på regeringen. En grupp aktivister stormade Röda Fortet, ett symboliskt viktigt palats från mogultiden där premiärministern traditionsenligt håller ett tal till nationen just den 26 januari.

Det ledde på denna dag 2021 till våldsamma sammandrabbningar mellan polis och demonstranter med hundratals skadade. Något som regeringen utnyttjade maximalt för att stämpla de protesterande bönderna som ligister och upprorsmän, ett budskap som förmedlades av de regeringstrogna dagstidningarna och TV-kanalerna.

Trots det fortsatte bönderna sin blockad av huvudstaden och protesterna spred sig över stora delar av Indien och allt fler bönder organiserade sig. SKM:s ledning hade i ett tidigt skede beslutat att inte gå i fällan att knyta sig till något visst politiskt parti, utan man betonade att protestaktionerna var opolitiska. Men eftersom de kritiserade lagarna tillkommit på initiativ av BJP-regeringen kom BJP under 2021 allt mer att väcka böndernas antipati. Detta skadade det hindunationalistiska partiets renommé och gjorde att partiet tappade mark, inte minst i Uttar Pradesh, där oppositionspartier besegrade BJP i flera lokala *panchayat*-val. Det kan också ha bidragit till att partiets förväntade valtriumf i Västbengalen uteblev (se artikel på Sydasien.se).

Det är alltså denna frustration som fick Modi och BJP-regeringen att till sist välja att ge vika för kraven att dra till-

Veteskörd. En jordbruksarbetare skördar vete för hand tredje april 2021 i Ghaziabad i delstaten Uttar Pradesh. Foto: **Pradeep Gaurs /Shutterstock**

baka de kontroversiella lagarna. Och spiken i kistan som ledde fram till det beslutet var omständigheterna kring en uppseendeväckande blodig händelse den 3 oktober 2021 i byn Banbirpur i Lakhimpur Kheri-distriket i norra delen av Uttar Pradesh, nära gränsen till Nepal. En bilprocession i vilken sonen till Ajay Mishra Teni, parlamentsledamot och biträdande inrikesminister i Narenda Modis kabinett, färdades, körde med full fart rakt in i ett fredligt demonstrationståg av bönder, varvid fyra bönder samt en journalist kördes över och dödades, medan många fler skadades. Tre chaufförer i bilkaravanen lynchades på platsen men Ajay Kumar Mishras son Ashish Mishra lyckades fly.

Någon vecka innan denna händelse hade fadern, som är en betydelsefull BJP-politiker i Uttar Pradesh, i närliggande staden Palia hållit ett hotfullt tal i vilket han förklarade att traktens bönder ska passa sig noga, ”för annars kommer vi att lära er en läxa, det kommer bara att ta ett par minuter”. (*You better mend your ways, or we will teach you a lesson, it will only take a couple of minutes.*)

Händelsen kom att uppmärksammas stort, och kopplingen till faderns tal var så graverande att polisen lät arrestera Ashish Mishra, och opinionsundersökningar visade att förtroendet för BJP hade skadats allvarligt.

Det blev nu nödvändigt för BPJ att agera för att försöka återvinna det tappade stödet, och det resulterade en månad senare i det spektakulära beskedet från premiärminister Modi att de kontroversiella lagarna skulle skrotas.

Den 11 december 2021 hävde Samyukta Kisan Morcha blockaden av Delhi. Detta efter att man fått löften från regeringen att utöver tillbakadragandet av de förhatliga lagarna också en rad andra krav tillgodoses, däribland att en kommitté skulle utses att diskutera frågan om garanterade minimipriser för indiska jordbruksprodukter och dessutom att Akay Mishra Teni skulle avsättas från sin ministerpost såsom varande ansvarig för morden i Lakhimpur Kheri.

Men två månader senare hade inget av detta genomförts. Istället påstås jordbruksministern Narendra Tokar ha antytt att regeringen mycket väl kan komma att återinföra de nya lagarna så småningom. Och några konsekvenser för massakern i Lakhimpur Kheri har inte utdömts, utan istället arresterar polisen nu deltagare i det attackerade demonstrationståget för lynchningarna som följde. Därför beslutade SKM att den 31 januari 2022 skulle förklaras bli ”Förräderiets dag” (*Day of Betrayal*), med landsomfattande protester av såväl bondeorganisationer som fackföreningar. Och dessutom satsar man på att i delstatsvalet i Uttar Pradesh stödja de partier som står bakom böndernas kamp, något som faktiskt kan påverka utgången av valet som hålls i sju omgångar fram till den 7 mars 2022. ✪

Som färd i berg- och dalbana för högsträvande vaccindiplomati

text **Kenneth Bo Nielsen**

Indiens ambitiösa globala vaccindiplomati, som lanserades med stor optimism i början av 2021, liknade bara några månader senare ett totalt misslyckande. Ändå kan Indien fortfarande spela en viktig roll i kampen mot covid-19.

När coronapandemin bröt ut i början av 2020 blev världen plötsligt medveten om att ”världsapoteket” faktiskt låg i Indien. Indien är världens största producent av generiska läkemedel och dessutom täcker landet cirka 60 procent av det globala behovet av vacciner. Uppenbarligen var en global lösning på coronapandemin tvungen att involvera Indien och ge landet en av huvudrollerna.

Premiärminister Modi förstod snabbt, vid pandemins början, det inflytande landet skulle kunna få genom involveringen i den globala vaccinexporten. Han försökte snart göra sitt för sätta Indien på den globala vaccinkartan. Han uttalade att Indien skulle ”hjälpa hela mänskligheten” i

Vaccinlängtan. Kvinnor och män köar den 29 september 2021 för att registrera sig för att få gratis vaccin mot covid-19 vid ett särskilt vaccinationscenter som riktar sig till fattiga sluminvånare i Vijay Ghat Yamuna Pushta i Delhi.
Foto: **Pradeep Gaurs /Shutterstock**

kampen mot pandemin, och i januari 2021 proklamerade han att Indiens två lokalt producerade vacciner skulle ”rädda världen”. Samma månad exporterade Indien sin första leverans av kranskärlsvacciner, som en del av det nya *Vaccine Maitri*, som kan översättas till ”vaccinvänskapsinitiativet”. I praktiken markerade detta början på Indiens covid-19-drivna vaccindiplomati.

Enkelt förklarat innebär vaccindiplomati att produktion och distribution av vacciner används för att förbättra diplomatiska förbindelser med andra stater, inklusive att stärka den egna förmågan att utöva inflytande utanför sina egna gränser. Vaccindiplomati kan vara en effektiv maktstrategi även när det inte är en global pandemi – men det råder ingen tvekan om att den globala covidkrisen nästan över en natt har mångdubblat effektiviteten av vaccindiplomati.

Men i den nya globala vaccindiplomatin har Indien inte varit den enda spelaren. Ryssland och i synnerhet rivalen Kina har tagit globala framsteg på samma front och var snabba med att leverera vacciner till Latinamerika. Ryssland kom med Sputnik V och Kina med Sinovac. Som jämförelse var den indiska vaccindiplomatin endast i mycket begränsad omfattning ända till Latinamerika, men den har ändå spelat en liten roll, på grund av den (visserligen blygsamma) mängden vaccin som donerades till Paraguay våren 2021. Paraguay är ett av få länder i världen som fortfarande erkänner Taiwan som en självständig stat, och Kina har enligt uppgift erbjudit Paraguay gediget vaccinstöd i utbyte mot att landet slutar erkänna Taiwan i gengäld. När Paraguay tackade nej drog Kina sig ur avtalet – istället gick Indien med. På så sätt kan små och stora politiska segrar vinnas i det stora vaccindiplomatiska spelet.

Coronapåverkad nation. Den andra virusvågen slog hårt i Indien 2021.
Illustration: **Svtdesign /Shutterstock**

Trots den hårda konkurrensen med Ryssland, Kina och naturligtvis USA var förhoppningarna på Indiens *Vaccine Maitri* stora från början. En och en halv månad efter lanseringen av *Vaccine Maitri* – det vill säga i mars 2021 – uttalade en kommentator: ”Indiens vaccindiplomati har varit en välsignelse för landets ambitioner att bli erkänd som en global makt”. Han gick till och med så långt som att säga att, ”om de permanenta platserna i FN:s säkerhetsråd någonsin omplaceras, kommer tacksamma stater att minnas vem som gjorde mest för att rädda världen från en dödlig virusattack”. Men som vi nu vet var Indiens vaccindiplomati ingen genväg till en plats i säkerhetsrådet, för bara några månader senare hade försöket getts upp helt på grund av den dödliga andra covid-19-vågen som svepte över Indien från slutet av mars 2021.

När Vaccine-Maitri-programmet lanserades hade Indien färre än 20 000 nya infektioner per dag, ett mycket lågt antal för ett land med 1,3 miljarder människor. Många indier – inte minst i Modis parti BJP – trodde att hoten från covid-19 var över, och i februari antog BJP även triumferande en resolution som förklarade segern över covid-19 – tack vare Modis heroiska ledarskap såklart. Fram till mitten av mars fortsatte antalet nya dagliga fall att vara under 20 000. Det verkade som att Indien på ett skickligt sätt kontrollerade pandemin hemma, samtidigt som landet hjälpte resten av världen att klara sig genom krisen genom generös export av vacciner.

Vad som inte var känt då, men som är smärtsamt klart i skrivandets stund, är att Indiens andra våg vid denna tidpunkt var på väg att slå till, och att den snart skulle höja de dagliga infektionstalen till 400 000. Och detta var bara de officiella siffrorna. Den mänskliga tragedin som utspelade sig i Indien i april och maj 2021 kostade tiotusentals, till och med hundratusentals, människoliv. Bilder av desperata indier som desperat letade efter syrgas och ändlösa rader av brinnande bål spreds över världen. Detta ledde till stark inhemsk kritik av Modi-regeringens katastrofala hantering av krisen och av den långsamma vaccinationstakten. Särskilt vaccintillverkaren Serum Institute of India (SII) kritiserades för att exportera stora mängder vaccin på bekostnad av den indiska befolkningen, som mitt i en dödlig andra våg hade akut vaccinbrist.

Som svar på denna kritik vände de sig politiskt i en mer ”vaccin-nationalistisk” riktning: i framtiden bör indiska

Behov av syrgas. Många sjuka covid-19-patienter, som här i Ghaziabad i Uttar Pradesh den 1 maj 2021, behövde syrgas. Foto: **Pradeep Gaurs /Shutterstock**

Sista farväl. Anhöriga till dödsoffer i pandemin i Delhi den 21 april 2021. Vedpriset steg dramatiskt under andra smittvågen. Foto: **Exposure Visuals /Shutterstock**

vacciner gå till den indiska befolkningen. Den indiska vaccinexporten trappades sedan ner redan i slutet av mars. I april stoppades det helt och efter den 16 april blev under det följande halvåret endast en internationell försändelse registrerad i utrikesdepartementets vaccinförsörjningsöversikt. På bara några månader i början av 2021 gick Indien alltså från att vara världens största vaccinexportör till att i praktiken var i behov av en omfattande vaccinimport.

Det plötsliga stoppet för Indiens vaccindiplomati fick omedelbara konsekvenser för grannländerna i Sydasien, särskilt Bangladesh, Nepal, Myanmar och Sri Lanka. Dessa länder var alla viktiga mottagarländer för Indien-producerat vaccin under perioden januari till april 2021. Det finns också länder som Indien kategoriserar som dess ”naturliga inflytandesfär”, och därför har Indiens ledare oroats över att det kinesiska inflytandet i regionen har

Vaccinpropaganda. Nationen ska vinna kampen mot viruset.
Illustration: **New creative ideas /Shutterstock**

ökat de senaste åren. Kina har till exempel byggt hamnar, vägar och annan infrastruktur genom *Belt and Road Initiative*. Det har skett i en imponerande takt i bland annat Sri Lanka och Nepal.

Om Indien hoppades att pandemin skulle innebära en möjlighet att genom en vaccinpolitik baserad på en tanke om ”grannskapet först” utmanövrera Kina och därmed stärka positionen som de sydasiatiska ländernas naturliga tyngdpunkt, så blev det inte så. Det plötsliga stoppet i exporten av vaccin från Indien slog hårt mot grannländerna, där det rådde akut brist på vaccin samtidigt som

både smittotal och dödstal ökade. I avsaknad av vaccinleveranser från Indien vände de sig istället till Kina, vars ledare reagerade snabbt och välvilligt: i maj 2021 fick Sri Lanka över en miljon vaccindoser från Kina. Och Nepal, som också tidigare fått kinesisktillverkat vaccin, lovades ytterligare en miljon doser. Dessutom valde Bangladesh att skyndsamt godkänna användningen av kinesiska vaccin och fick sin första leverans av en halv miljon kinesiska doser i maj. Fram till dess hade Bangladeshs vaccinprogram uteslutande baserats på det indiska Covaxin.

I det geopolitiska och vaccindiplomatiska spelet i Sydasien vann Kina alltså plötsligt en oväntad seger i kraft av att åtminstone delvis och med relativt kort varsel kunna fylla det akuta tomrummet efter Indiens grundstötning.

Efterdyningarna av Indiens kollapsade vaccindiplomati märktes även utanför Sydasien, inte minst i Afrika. Hälso- och läkemedelsdiplomati har varit en nyckelkomponent i Indiens afrikanska politik under flera år, och det råder föga tvivel om att den indiska sidan såg sin diplomatiska vaccination i Afrika som en naturlig förlängning av befintligt indo-afrikanskt samarbete.

Våren 2021 var de flesta afrikanska länder beroende av Covax, WHO:s vaccinprogram, vilket i sin tur var beroende av indiska SII för leveranser, inte minst för att praktiskt taget alla länder i väst var skamligt illojala mot Afrika i sin vaccinpolitik. Resultatet blev dock att när SII slutade exportera vaccin fick Covax problem, och Afrika lämnades i praktiken i sticket, med en vid den tiden i stort sett helt ovaccinerad befolkning på 1,2 miljarder människor.

Det var lika tragiskt att de flesta av de vaccindoser som hade getts i Afrika fram till den tiden sattes som första

doser. När förråden från Indien började eka tomma var det många som inte kunde få en dos i tid.

Oavsett om de indisktillverkade covid-19-vaccinerna exporterades eller användes på hemmafronten gjorde den indiska medicinindustrin en förmögenhet 2021. Så gott som alla indiskt producerade vacciner tillverkas av landets två största tillverkare, SII och Bharat Biotech. SII är den överlägset största tillverkaren av AstraZeneca-vaccinet, som under licens går under namnet Covishield. Ägaren Adar Poonawalla är bland världens 200 rikaste personer. Bharat Biotech tillverkar det lokalt utvecklade vaccinet Covaxin.

Det är i själva verket den indiska regeringen som har den immateriella äganderätten till detta vaccin. Men trots att Covaxin var ”statsägt”, fram till maj 2021, fick Bharat Biotech monopol på tillverkningen av detta vaccin. De båda indiska tillverkarna har stolt proklamerat att deras vacciner är ”världens billigaste”. Det de inte pratat så mycket

Soldater i sjuksäng. Premiärminister Narendra Modi besöker Serum Institute of India (SII) i Pune den 28 mars 2021. Foto: **Yash SD /Shutterstock**

om är att de också är mest lönsamma. För varje vaccindos som säljs till ett indiskt privat sjukhus har SII och Bharat Biotech vinstmarginaler som är tre till åtta gånger högre än andra, internationella vaccintillverkare och som ger de indiska företagen en hög profit per dos. Det är väsentligt mycket högre än till exempel Pfizer och Moderna som fått mycket kritik för att vara multinationella vaccinprofitörer.

Först mot slutet av 2021 återupptogs den indiska vaccinexporten. Det skedde gradvis och i motsats till vad som var fallet i början av 2021 utan några större fanfarer och uppståndelse. Ändå visar det att Indien kan och kommer att fortsätta att spela en roll i den globala kampen mot covid.

När över en miljard doser i oktober hade lagts i den indiska kampen mot corona och uppenbarligen gett landet god kontroll över den inhemska smittspridningen, öppnades det sakta upp för förnyad export. Två miljoner doser skickades till Iran och en miljon doser till Myanmar, Nepal och Bangladesh. Från slutet av november och framåt levererades vacciner återigen till vissa afrikanska länder via Covax, men endast i begränsad omfattning. Ambitionen är, enligt SII, att skala upp vaccindistributionen via Covax under de första månaderna 2022 – om den nu aktuella virusvarianten omikron så tillåter. För om denna nya och mer smittsamma variant innebär att det finns ett akut behov av en tredje vaccindos för alla vuxna indier under 2022, kommer Indiens vaccindiplomatiska berg-och-dalbana att fortsätta ett tag till. ✪

Översättning **Johan Mikaelsson**

Fotnot: Texten bygger delvis på artiklar publicerade under 2021 på norska i Asiapunkt och Transit Magasin.

Dalitlitteratur – tendenser, utmaningar och en ögonblicksbild

text **Heinz Werner Wessler**

En smärre litterär skandal skakar Delhis universitet sedan en tid tillbaka: En ämnesprovskommission som inrättats av rektoratet (med det ambitiösa namnet *University Oversight Commission*) vid ett av de största och mest respekterade universiteten i Indien har behandlat läroplanerna i utvalda ämnen. Bland annat bestämde kommissionen att tre kvinnliga författare skulle tas bort från den engelska läroplanen – Mahashweta Devi, den stora bengaliska författaren som förespråkar identitet och rättigheter för *adivasis* (stambefolkning) i sina verk, Bama Faustina Soosairaj och Sukirtharani, båda feministiska dalitförfattare på tamil och kannada, vilkas verk har översatts till många språk. En minoritet i etikkommittén kunde åsidosättas när majoriteten bestämde.

Sådana ingrepp i läroplanen uppifrån uppfattas naturligtvis som en kränkning av representanterna för de berörda ämnena. Beslutet har helt klart att göra med sammansättningen av rådet och dess dominerande syn på indisk kultur. På en fråga från media, hävdade kommissionens ordförande, MK Pandit (som på sitt namn kan kännas igen som brahmin) att han inte ens var medveten om de förbjudna författarnas kast och att kast inte spelade någon roll för honom. Avlägsnandet av de tre författarnas verk ger enligt Pandit en hälsosam vidareutveckling av läroplanerna.

Prisad. Mahasweta Devi fick 2000 Ramon Magsaysay Award ur Nelson Mandelas händer. Nedan University of Delhi. Foto: **Wikimedia Commons, University of Delhi**

Detta är en mycket vanlig retorisk modell bland högkastiga hinduer som ofta hävdar eller till och med är subjektivt övertygade om att kast inte spelar någon roll för dem. Högkastiga hinduer tycker ofta om att se sig själva som de verkliga offren för statens anti-diskriminerings-

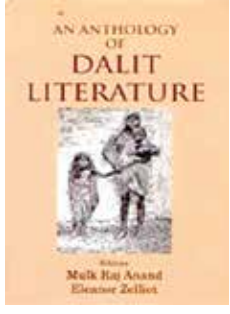

politik. Medan lågkastiga är en del av ”schemalagda kaster” (*Scheduled Castes*, det vill säga daliter), adivasis (*Scheduled Tribes*) och andra ekonomiskt svaga kaster (*Other Backward Castes*) kan dra nytta av statens kvoteringspolitik och andra åtgärder mot diskriminering – i USA kallas sådan politik *affirmative action* – missgynnas högkastiga hinduer, enligt denna uppfattning, när de söker anställning inom den statliga sektorn.

Tack vare den positiva särbehandlingen och tack vare statliga stödåtgärder i syfte att stärka de ekonomiskt och socialt svagare delarna av det indiska samhället har verkligen en välkvalificerad dalitmedelklass uppstått, som även tränger in på högkvalificerade yrkesområden. Framväxten av modern dalitlitteratur är relaterad till uppkomsten av denna miljö. Det faktum att denna litteratur finns som en genre i det indiska språkspektrumet visar att det skett framsteg på vägen mot jämlikhet, även om målet ännu är långt borta.

Exemplet från University of Delhi visar att dalitlitteratur har kommit in i läroplanen. Jag blir ofta tillfrågad av dalitförfattare vilka författare och vilka verk inom dalitlitteraturen som läses enligt kursplanerna i humanistiska

Relevanta böcker. Kausalya Baisantris autobiografi *Dohra Abhishap*, samt *Anthology of Dalit Literature* av Mulk Raj Anand och Eleanor Zelliot.

ämnen utanför Indien – på deras respektive originalspråk (exempelvis i ämnet indologi) eller i översättning, särskilt på engelska. Som så ofta är fallet bland litteraturälskare i Indien, uppfattas det faktum att en bok översatts till engelska som ett slags kvalitetssigill.

I samband med detta vill jag berätta en sann historia: den engelskspråkiga dottern till en dalitförfattare på hindi började inte läsa sin fars noveller förrän de presenterades för henne i engelsk översättning som en del av läroplanen på hennes elitcollege. Det krävdes en engelsk översättning och dess införlivande i läroplanen för kursen i engelsk litteratur för att övertyga henne om sin fars betydelse som författare.

Gopal Gurus så kallade ”lerhusförfattare” (*mudhouse authors*) – daliter som skriver emancipatorisk litteratur samtidigt som de är verksamma i smutsiga jobb – finns knappast. Dalitförfattare värderar mycket högt ”erfarenhet” (*anubhūti* – ett sanskrit-lånord som används i flera indiska språk) och grunden för deras skrivande härrör därför till stor del från tidigare skeenden i livet. Författare som trots allt faktiskt uppnått något i det personliga livet.

Och det behövs verkligen ett visst avstånd för att kunna hantera fruktansvärda former av våld och diskriminering i litterära termer, för att utveckla ett utrymme för ett språk som kan namnge massmisär. Naturligtvis haltar jämförelsen, men man bör komma ihåg att en stor del av förintelselitteraturen skrevs flera decennier efter händelserna den beskriver.

Detta står i kontrast till när icke-daliter skriver om daliter. Empati gäller faktiskt som grund för allt fiktivt berättande över huvud taget – och dessutom för läsningen. Utan

en viss identifierande empati kan läsaren inte känna med karaktärer i en roman. Men författarens empati är alltid villkorad. Denna fråga uppstod i början av den moderna franska romanen, nämligen i Gustave Flauberts *Madame Bovary*. I vilken utsträckning är manliga författares främsta kvinnliga karaktärer projektioner som har mer att göra med författarens behov än det andra könets identitet?

Denna fråga uppstår alltid när författare som själva inte är daliter skriver om daliter. På många indiska språk används sanskritföreningen *sahānubhūti* här, bokstavligen: ”med-erfarenhet”. Till exempel gäller en långvarig och ibland mycket engagerad debatt för utvärderingen av dalit-karaktärerna i novellerna och romanerna om den största moderna författaren i hindi-litteratur, nämligen Premchand (1880-1936), som brann för att skriva om social diskriminering i det indiska samhället.

Giganten. Den unge Ambedkar gör sina läxor när familjen sover. Teckning: **okänd**

Under sitt skrivande utvecklades Premchand mer och mer från en gandhian till en social pessimist. Hans fiktiva daliter är ofta passiva offer för systemet, vilkas motståndskraft är förlamad. Vissa dalitförfattare ser spår av en brahmanistisk berättelse här.

I en uppmärksammad aktion brände för några år sedan en grupp aktivister runt Dr Sumanakshar, en välkänd dalitaktivist, offentligt en kopia av Premchands roman Rangbhumi, vars huvudperson är en blind dalit, Surdas Chamar. Denna kontroversiella händelse är än idag ämne för diskussion i dalit-kretsar. Ett liknande fall rör Mulk Raj Anands (1905-2004) berömda första roman, *The Untouchable* (Kastlös i svensk översättning) från 1935, där hjälten är en toalettrengörare som i slutändan inte hoppas på något annat än drömmen om ett införande av vattenklosetter som ska befria honom från hans äckliga arbete. Dalitförfattare har svårt för inåtvända karaktärer som inte utvecklar egna handlingsperspektiv – även om detta kan vara en spegel av verkligheten.

Att dedikerade författare som inte själva är daliter men som engagerat sig för marginaliserade befolkningsgruppers problem har ibland resulterat i kontroverser. Det råder ingen brist på kritiskt besk kritik från dalitförfattare kring frågan om icke-daliters rätt att skriva om daliter utan att ge en orättvis och fördomsfull bild av dessa. Några författare har fränt kritiserats och fördömts för att de påstås sprida en falsk diskriminerande representation av daliter.

I debatten kan fortfarande spåras ekon av den svåra vägen att nå fram till en egen representation, som dock långsamt börjar framträda. Men det återstår många hinder och mycket motstånd att övervinna.

Dalitförfattare måste kämpa hårt för sina egna berättelser och vill inte låta tyglarna rivas ur händerna. Det finns liknande identitetspolitiska tendenser i adivasilitteraturen, men än så länge mindre omfattande. Å ena sidan beror detta på den stora mångfalden inom adivasis, som är starkt fragmenterade efter språk, stammar och bosättningsområden och måste kämpa hårt för enhetliga positioner. Å andra sidan beror detta också på att även andra ämnen, förutom ämnet social rättvisa, är viktiga, framför allt förhållandet mellan natur och människor. Adivasilitteratur har mer än dalitlitteratur att göra med ekolitteratur.

Termen ”dalit” är också en generisk term för mycket olika sociala grupper som mödosamt försöker förena sig till en gemensam identitet – det sägs gång på gång att det finns 63 *chamar*-kaster och 14 *bhangi*-kaster. Bhangis står längst ner i hierarkin. När bhangi-författare skriver om chamarers diskriminering av bhangis, som den nyligen avlidne Surajpal Chauhan eller Omprakash Valmiki ibland gjorde, blev de hård kritiserade av andra dalitintellektuella.

Patriarkala strukturer och kastkonflikter bland de marginaliserade är emellertid också viktiga ämnen för de kvinnliga författarna på olika språk. Titeln på Kausalya Baisantris självbiografi, *Double Cursed* (*Dohrā abhiśāp*), talar här: Förbannad som dalit och som kvinna. I fallet Sumitra Mehraul kan man till och med tala om en trefaldig förbannelse, som hon själv beskriver i förordet till sin självbiografi *Flyga med brutna vingar* (*ṭūṭe paṃkhoṃ se parvāz tak*) det faktum att hon inte bara är kvinna och dalit, utan också fysiskt funktionshindrad.

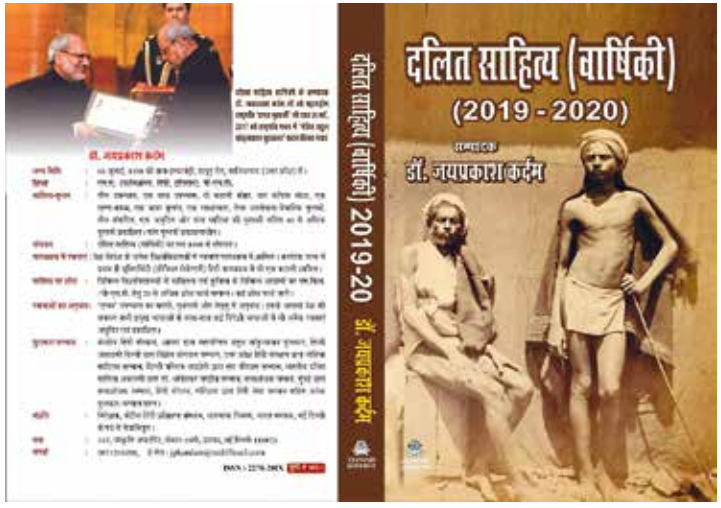
Det var ingen slump att modern dalitlitteratur började omkring 1970 främst på *marathi* runt en grupp av akti-

Gör det med stil. En adivasi-man röker en cigarr av lokalt odlad tobak på marknaden i Subai i den 22 februari 2021.
Foto: **Oscar Espinosa /Shutterstock**

vister och intellektuella som kallade sig ”Dalit Panthers”. I *Maharashtra* är *chamar*-gruppen – det vill säga *mahār* som de kallas här – mycket mer homogen än i norra Indien och kunde spontant se den obestridda politiska ledaren för daliterna, Dr Ambedkar, som en av sina egna. På hindi och andra språk började denna utveckling två decennier senare. Och medan dalitlitteraturen på marathi genom åren varit försummad och utsatt för interna konflikter, blomstrade den på hindi, tamil och andra indiska språk.

Två viktiga kritiker spelade viktiga roller i framväxten av dalitlitteratur på hindi: Ramanika Gupta (1930-2019), redaktör för många volymer av dalit- och adivasi-litteratur samt tidningen *Yuddhrat ām ādmī*, och Rajendra Yadav (1929-2013), redaktör för den litterära tidningen *Hans*. Både Gupta och Yadav var icke-daliter, som såg sig själva som drivande krafter inom litterär förnyelse och skrivande

Årsbok. *Dalit Sahitya Varshiki* (2021) – Dalitlitteraturens årsbok, med den i artikeln nämnde Jayprakash Kardam som utgivare.

i samhällsutvecklingens tjänst. De solidariserade sig med de marginaliserades oro och deltog aktivt i politiska och litterära debatter.

Ramanika Gupta höll inte inne med sin åsikt om Dr Dharmvir, som ville utmärka sig med sin provocerande kritik mot Ambedkars konvertering till buddhism och sitt påstående om dalitkvinnors påtvingade promiskuitet. En annan känslig punkt gällde strävan att bygga politiska broar med hinduistiska nationalistgrupper, i vilka den kanske mest kända dalitpoeten av alla, den mycket översatte marathiske författaren Namdeo Dhasal, engagerade sig. I detta sammanhang vädjade Gupta om en ändring av terminologi från ”dalitlitteratur” till ”ambedkarianisk litteratur”.

Naturligtvis fick hon inte genomslag för detta. Årsboken för dalitlitteratur på hindi (*Dalit sāhitya varṣikī*), publicerad av Jayprakash Kardam sedan 1999 och utan tvekan det viktigaste organet i sitt slag, kommer inte att ändra sitt namn. Men vilka är de blivande och de verkliga läsarna? Behovet av att inkluderas i läroplaner beror inte minst på att läsning av samhällskritisk litteratur ofta ses som en del av utbildningen och inte så mycket som en kreativ hobby eller till och med som en motor för social debatt. Visst finns det läsargrupper som befattar sig med modern litteratur – men de är ofta isolerade och kan knappast bidra till samhällsdebatter. Vissa dalitförfattare hävdar att de i princip bara skriver för att stödja arbetet med att öka medvetenheten bland människor i sin klass, att allt annat är sekundärt. De ser sig själva som en del av den emancipatoriska rörelsen – men de tvivlar själva på om deras skrivande verkligen kommer att nå de människor de faktiskt vill nå.

Tidningars innehåll som består av ett potpurri av politik, film, musik och litteratur är viktiga. Här kan man definitivt

Historiskt ögonblick. Justitieminister, Dr Bhimrao Ambedkar, själv dalit, överräcker den indiska konstitutionen till premiärminister Jawaharlal Nehru och president Rajendra Prasad. Foto: **Wikimedia Commons, CC 2.0**

nå en miljonhövdad publik. Tidskrifternas värld representerar en viktig intellektuell och social mötesplats, vare sig det är på papper eller på skärmen. Trots allt insisterande på rätten till självrepresentation vill dalitförfattare uppfattas av samhället som helhet. De vill förekomma i de stora tidningarna, i läroplanerna för skolor, högskolor, universitet, liksom i de stora statliga litterära institutionerna, såsom Sahitya-akademin, med vars stöd man hoppas översätta och göra litteraturen tillgänglig för fler. I vissa fall fungerar detta. De framgångsrika författarna når också mainstreamläsare. Dessa har ofta jobb inom statsförvaltningen och har antagit medelklassens konsumtionsbeteende och investerat mycket pengar i att säkra en bra skolutbildning för sina barn – vilket i de flesta fall innebär en engelskspråkig skola. Något som oundvikligen gör föräldrar och barn till främlingar för varandra. Förborgerligande och anglifiering går hand i hand, så att säga.

I allmänhet förflyttas fokus för dalit-upplevelser mer och mer mot medelklassen och dess interna motsättningar, som dalitförfattare oundvikligen dras in i. Några av novellerna av Ajay Navariya eller Kailash Wankhere handlar om huvudpersoner som å ena sidan är representanter för den indiska urbana medelklassen, men å andra sidan bär med sig arvet av dalitidentiteten och ständigt utsätts för nya och ofta subtila former av marginalisering.

Yngre författare vill ibland komma bort från det självbiografiska paradigmet, vidareutveckla social realism och linjärt berättande och experimentera med nya berättelser i allmänhet. Andra känner här faran med att det estetiska dominerar över det hårda upplevelsesspråket, vars råhet garanterar dess originalitet. I intresset för nya representationsformer ser de början på dekadensen och ett svek mot erfarenhet som grunden för skrivandet, det vill säga ett svek mot rörelsen. Dessutom är det i grunden svårt för unga författare att hävda sig mot de äldre.

Yngre såväl som äldre författare representerar i alla fall den marginaliserade befolkningens outplånliga vittnesbörd – en oerhört värdefull skatt för all framtid. Men de läser också litteratur från resten av världen och inspireras av den. Så utvecklar de sina uttrycksformer genom att ta intryck av många språk och litteratur av olika slag.

Fram till nyligen fanns det ett rykte om att bengalisk litteratur helt saknade dalitlitteratur. Daliternas skriftliga erfarenheter påstods ha utplånats och ha ersatts av å ena sidan av den i Bengalen traditionellt starka marxismen och en hindunationalistisk litteratur å den andra. Runa Chakraborty visade nyligen i en översiktsartikel att så inte är fallet. Uppenbarligen finns det fortfarande mycket att upptäcka inom samtida dalitlitteratur. ✪

Kvinnorna som styr över en egen boskapsmarknad känner frihet

text och foto **Zofeen T. Ebrahim**

För första gången i sitt liv kände sig Rehana Abbas från byn Dato Karloo i distriktet Tando Allahyar i provinsen Sindh betydelsefull. Hon hade nyss sålt en get för 16 000 pakistanska rupier (ungefär 800 svenska kronor), alldeles på egen hand och efter en stunds köpslående.

– Det var så roligt, och kändes så bra! berättar hon.

Abbas var en av de 300 som anmält sig för att sälja sina djur på den kvinnoledda marknaden Marui, en marknad som det lokala styret i Tando Allah Yar organiserade för en månad sedan för områdets kvinnliga jordbrukare.

Marknaden, lokalt kallad *mandi*, ingår i ett sex år långt projekt för ökad förståelse för jordbruksområdet och för hållbar förbättring. Projektet bekostas av EU, och organisationen som driver det är International Trade Centre (ITC). Målet är att stärka affärssidan för mindre jordbruk och minska fattigdomen i Sindh och Balochistan.

Som det första i sitt slag, inte bara i Sindh utan i hela

Handelsplats. Getter byter ägare vid den lokala marknaden, kallad *mandi*. Här i Sindh är det kvinnor som står för affärerna i ett historiskt projekt. Foto: **RDF**

Pakistan, arrangerades *mandin* i samarbete med en lokal NGO, The Research and Development Foundation (RDF).

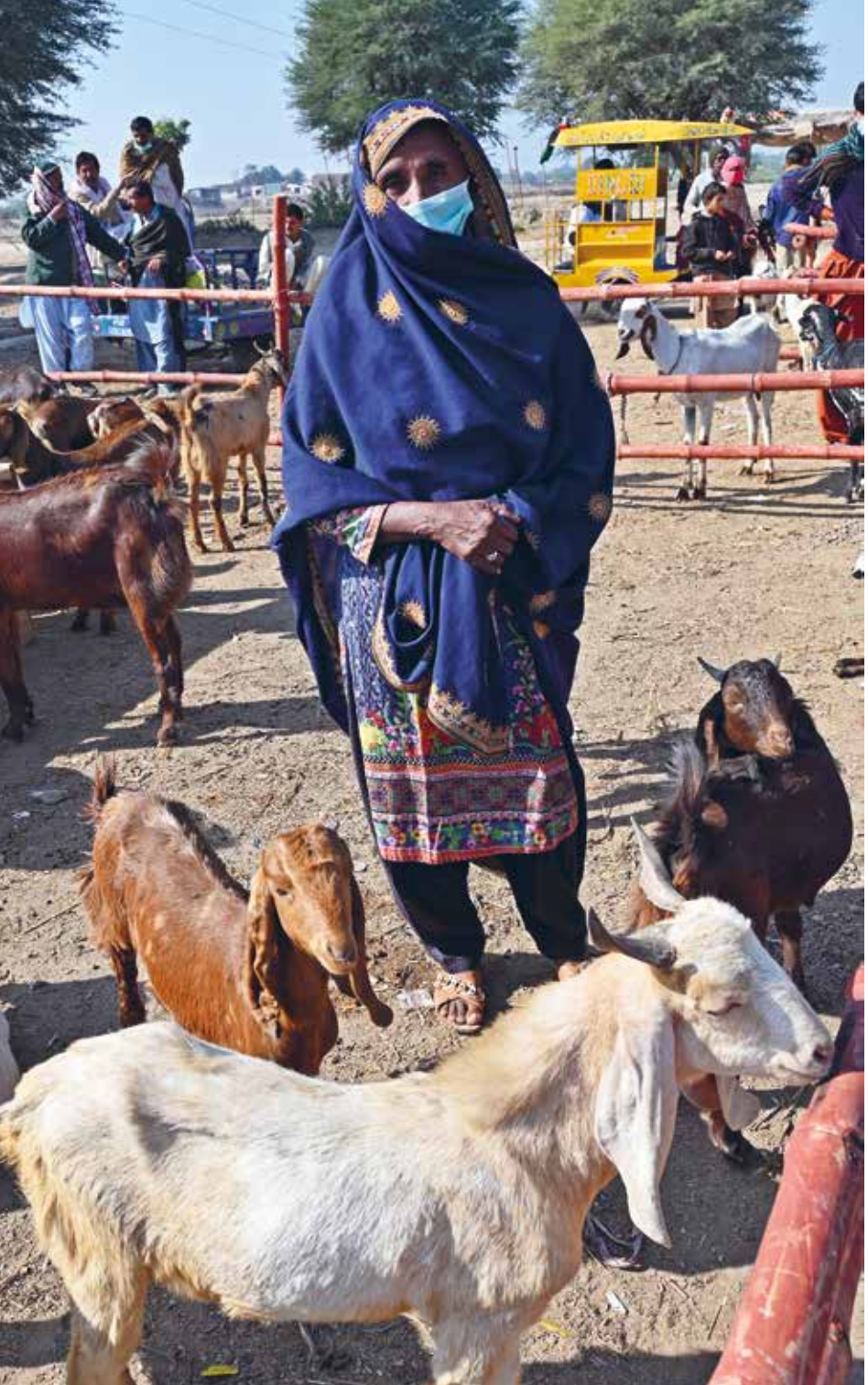
– Vi hade informella samtal med kvinnliga jordbrukare i några områden i Sindh, och då kom det fram att de gärna ville ha uppdelade marknader. De berättade att de aldrig fått chansen att sälja sina djur på marknaderna eller kunnat lära sig att förhandla direkt med en köpare, berättar Shabnam Baloch, den lokale ledaren för ITC-GRASP.

– De berättade också att männen som för kvinnornas djur till marknaderna inte kan någonting om djuren. Vi lovade de här kvinnorna att vi skulle hjälpa till att få igång marknader ledda av kvinnor.

Abbas tog fem av sina två dussin getter och satte dem i en rickshaw tillsammans med två andra kvinnor från byn.

– Vi lyckades få plats allihop!

Däremot tyckte hon att transportkostnaderna för getterna var väl höga, 150 rupier per get. För en kort resa på

Taxiresenärer. Getter klämmer in sig i en rickshaw. Foto: **Zofeen T. Ebrahim**
Boskapshandlare. Rehmat Mustafa är glad att få göra affärer. Foto: **RDF**

20 minuter blev hon tvungen att betala 750 rupier, men som tur var kunde hon förhandla sig till att hon och de andra kvinnorna fick åka gratis.

Männen, som i vanliga fall hanterar handeln med djuren, var inte särskilt glada.

– De hånade oss och sa att om kvinnor tar över är det slut med deras hjälp att göra affärer. Men vi vägrade att låta deras sura kommentarer förstöra vårt goda humör.

Hon berättade att hon aldrig hållit så mycket pengar i sin hand vid ett enstaka tillfälle.

– Jag köpte en liten get för 5 500 rupier, och dessutom en kylbox till vår affär för att hålla flaskor och fruktjuice kalla, och betalade med en handpenning på 5 000 för den.

Hon kunde också köpa skolböcker och livsmedel och ändå ha 3 000 rupier över. Hon funderade mycket på hur hon skulle spendera pengarna och vad hon skulle köpa,

och det gjorde att hon kände att hennes inflytande ökade.

– För första gången bad jag honom inte om pengar och kände att jag inte behövde förklara vad jag skulle ha dem till, sa hon och la till:

– Kvinnor sköter det mesta av arbetet i hemmet och ute på åkern, och i det ingår att ta hand om djuren. Det är inte rättvist att när det är dags att sälja djuren blir det alltid männen som tar dem till marknaden.

Rehmat Mustafa, 65, som följt med sin dotter Rozina till kreatursmarknaden, höll med om allt som Abbas sa.

– Det känns som vi har kommit långt från den tiden när jag skötte djuren. Jag tyckte att det alltid var jag som skötte uppfödningen, men när det var dags att sälja dem var det alltid männen i huset som gick till marknaden.

Getvagn. Barnen som är med på marknaden ser att kvinnor kan bedriva handeln med getter. Varför skulle de inte kunna det? Foto: **Zofeen T. Ebrahim**

För många kvinnor i Pakistan är getter kanske den första egna egendomen som de någonsin haft, och getter är en viktig tillgång när det blir svåra tider. Ändå är det inte så mycket som ändrats sedan Rehmats dagar.

En rapport från FN om kvinnorna på den pakistanska landsbygden som gavs ut 2018 visade att även om kvinnorna fått mer inflytande inom jordbruket, som omfattar nära 7,2 miljoner kvinnor, så är kvinnornas arbete fortfarande ”i stort sett osynligt, obetalt eller dåligt betalt”.

En annan rapport från samma år från USAID visade att även om kvinnor stod för en stor del arbetstimmarna för att sköta kreaturen så var de aldrig ”direkt inblandade i marknadstransaktionerna”.

Traditionellt sett har kvinnor alltid stått för uppfödningen av kreatur och höns, skött dem, mjölkat getterna, hållit lador och djurbås rena, till och med sett till att de vaccinerats, men när det så småningom blivit dags att sälja djuren har det blivit ett manligt yrke. Och vad som är ännu mer frustrerande enligt Rozina är att männen inte är särskilt bra på just den delen.

– Hur skulle de kunna sköta det på ett bra sätt när de inte vet rätt värde på djuret!

Rozina tog med sig 15 getter till marknaden men kom hem igen utan att ha sålt en enda. Det kostade henne 5 000 rupier att transportera djuren från byn i grannområdet Mirpur Khas med en liten lastbil. Men hon tänker komma tillbaka nästa gång det är dags för mandin.

– Jag kommer att vara bättre förberedd då. Jag vet att jag måste bli bättre på att förhandla! säger hon med ett leende.

Mandin kändes nästan som en liten karneval. Barn sprang omkring och jagade höns, kvinnor satt i sina färg-

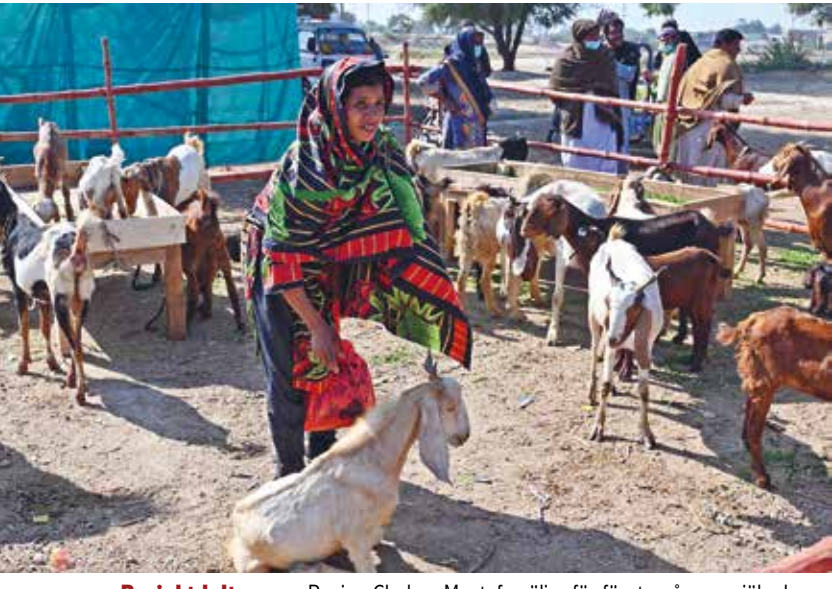
starka kläder och pratade. Några driftiga kvinnor hade gjort i ordning marknadsstånd där de sålde ägg, hemmagjord ghee (skirat, klarat smör), djurfoder, kycklingar och till och med handgjorda prydnader för djuren.

Shehrbano Mushtaq sålde alla sina sex burkar med inlagda grönsaker och ghee.

– Oftast säljer jag hemifrån, men det var mycket roligare att sälja på mandin och träffa och umgås med kvinnor från olika byar.

Hon tänker göra på samma sätt nästa gång det är dags för en sådan här marknad.

För många betydde marknaden också att det aldrig uttalade men alltid återkommande avståndstagande till kvinnor som umgås med män som inte är familjemedlemmar

Projektdeltagare. Rozina Ghulam Mustafa säljer för första gången själv de egna getterna på den kvinnostyrda boskapsmarknaden Marui. Foto: **RDF**

Projektdeltagare. Genom att vara med vid handeln anser kvinnorna att de också får en större överblick över de egna finanserna. Foto: **Zofeen T. Ebrahim**

var borta för första gången, eftersom det också fanns män med på marknaden.

Den lokala regeringen hade ordnat ett marknadsstånd där man visade upp veterinärmediciner och också vaccinerade djur som kom lite längre ifrån. Dr Mazhar Ali Rind, biträdande chef för departementet för kreatursfrågor, påpekade för Sydasien att om den här typen av kvinnoledda marknader kunde etableras runt hela landet skulle rollen som mellanhand försvinna.

– Nu när de här kvinnorna vet hur det går till blir det lättare för dem att komma hit nästa gång. Många kan ta sig hit i grupp eller på egen hand och behöver inte ha med sig männen, säger Ashfaque Soomro, vd för RDF, som har lovat att en ny sådan här marknad kommer att hållas inom en snar framtid. Han är helt övertygad om att på nästa marknad kommer det finnas många fler kvinnor. ✪

Översättning **Svante Nilsson**

Frågor om hållbarhet väcks när turismen sprids till fler öar

Vita stränder. Det är så här vi tänker oss Maldiverna.
Foto: **Manik Arts**

text **Lubna Hawwa**

Från och med 2022 tillåts maldiviska medborgare upplåta privata hem och lägenheter för att erbjuda turister kost och logi. Frågan är hur detta kommer att påverka livet i landets otaliga små ösamhällen?

Bland invånarna på ön Kudafari debatteras regeringens tillkännagivande intensivt. Vem som helst som önskar hyra ut husrum åt turister kan, efter en granskning av lämplighet, söka tillstånd hos turistministeriet.

– Folk pratar mycket om det. Vissa tror också att vi kan starta privat pensionatsturism (*homestay*) på den här ön, säger Mohamed Shameem, presidenten för Kudafaris råd.

Cirka 800 människor bor på denna obetydliga 28 hektar stora ö, belägen vid den östra kanten av Noonu-atollrevet. Den har den fantastiska vita sandstranden, blå lagunen, vajande palmer och en frodig, grön vegetation – allt det som representerar Maldivernas klassiska skönhet.

Korallrevsgeografin har under de senaste 50 åren hjälpt landet att bygga upp en turistindustri som genererar intäkter på flera miljarder dollar varje år. Bara 2021 registrerades mer än 1,5 miljoner turister, och branschen är på god väg att snabbt återhämta sig från de initiala förlusterna som pandemin orsakade.

Turistindustrins mest bestående arv har varit introduktionen av enklavturism på öar utan fast befolkning, med principen ”en ö – en semesteranläggning”. Enligt de senaste uppgifterna från turistministeriet finns det idag 159 sådana anläggningar fördelade på 20 atoller, varav sju i Noonu-atollen.

Innan 2010 fick inga bebodda öar ta emot turister. Den officiella förklaringen var att det skulle strida mot nationens islamiska värderingar och sedvänjor och orsaka alltför mycket skador på miljön. Det anses dock allmänt att förbudet utnyttjades som ett politiskt verktyg för att hålla kontroll över intäkterna som hamnar i händerna på ett

President. Mohamed Shameem leder området på ön Kudafari. Kvinnorna till höger diskuterar olika lösningar på lokala frågor.
Foto: **Manik Arts**

fåtal inflytelserika ägare av semesteranläggningar. Sedan president Mohamed Nasheed från Maldivian Democratic Party (MDP) beslutat att upphöra med geografiskt segregerad turism har fler än 600 pensionat öppnats på 103 öar.

Nu marknadsförs privat inkvartering, homestay, som nästa steg i att utlokalisera turismen. Förhoppningen är att att blåsa nytt liv i öar i nationens perifera delar som idag präglas av låga inkomster och krympande befolkningar.

”Sprid turismen och dess fördelar till alla öar och deras invånare”, förklarar turistminister Abdullah Mausoom i ett Twitterinlägg den 1 januari 2021, när den första gruppen av *homestay*-besökare inför ett mediauppbåd anlände till ön Dhiggaru. Där fick turisterna husrum i Moorithi, landets första inregistrerade privathemsoperatör.

Under de kommande åren siktar turistministeriet på att lägga till ett stort antal sådana på marknaden. Ministerteam har börjat resa till ösamhällena för att informera invånarna om riktlinjerna och bedöma vilket stöd som behövs för att driva verksamheten på ett hållbart sätt.

Tillbaka till Shameem på Kudafari. I telefon säger han att han att han inte tror på de ekonomiska fördelarna med privathemsturism. Detta trots att han initialt var positiv till denna satsning när det regerande MDP lanserade idén inför valet 2018

För honom är ett av de största problemen bristen på regler och

Mångsidig. Ögruppen är inte bara ett turistparadis – här lever en halv miljon människor. Foto: **Manik Arts**

Utveckling. Om övärlden ska stå emot klimatförändringar krävs anpassningar. Foto: **Manik Arts**

planering för att en airbnb-modell av turism inte ska orsaka just den död av ösamhällen den säger sig vilja bromsa. Shameem som tidigare varit lärare i ekonomi förklarar:

– Som det är nu kan man till och med registrera gästhem på tom tomtmark. Det uppmuntrar ägare att sälja eller hyra ut mark till privatpersoner och företag som vill tjäna på korttidsuthyrning, istället för att använda den för att leva.

En nyligen genomförd utvärdering av markanvändning visade att endast 11 procent av tomtmark som fördelats av Kudafari-rådet under de senaste 20 åren faktiskt har utvecklats. För Maldiverna som helhet beräknas 15 procent av all tomtmark vara outnyttjad, med övergivna gränsmurar och enbart gräs och träd. Det är olagligt för råden att lägga beslag på sådan mark, även om den lämnats oanvänd.

– Några av familjerna som äger dessa tomter bor permanent i Malé, och andra har inte råd att bygga ett hus, menar Shameem.

Utan en policy för öråden att återanvända sådan mark för sociala bostäder eller andra offentliga ändamål, anser han att det är riskabelt att införa privathemsturism.

– Istället för en ö där det finns permanenta invånare som lever som ett samhälle, får vi platser som tas över av utomstående som försöker tjäna pengar, säger han.

– Även om jag stöder turism i familjers hem är jag besviken över att se programmet introduceras utan ordentliga planer på att överväga öarnas bärförmåga.

Muna Mohamed, förespråkare för en rättvis samhällsutveckling och grundaren av frivilligorganisationen Land Sea Maldives, delar den uppfattningen. Hon säger att am-

bitionen att skapa en lokal ekonomi som lokalbefolkningen inte får kontroll över inte skulle vara rättvist.

– Det är inte lokal turism eftersom det inte stadgas att lokalt ägande är obligatoriskt. Risken är att all mark kan hamna hos befintliga markägande eliter, eftersom de har kapital som ackumulerats från hyror under alla dessa år.

Efter att ha avslutat sin utbildning som ekonomilärare återvände Shameem till Kudafari 2006, där han bor med sin fru och två barn, 13 och 9 år.

Förra året bestämde han sig för att kandidera till valet till öns råd eftersom han verkligen trodde att saker och ting kunde göras bättre för samhället genom decentraliserad styrning. Öråd har fått mer kontroll över mark och resurser, men han är besviken över att det saknas på atoll-nivå.

Turistnäste. Här kan turister ta in för att njuta av tillvaron i Maldiverna. Foto: **Manik Arts**

Skyddat boende. Husen kan inte placeras för nära stranden. Foto: **Manik Arts**

Samtidigt har budgetnedskärningar under pandemin även påverkat utvecklingen av Kudafari. Ett dräneringssystem för dagvatten skulle ge nytt liv åt öns vattenkanaler, men togs bort i budgeten för 2022. Och med endast 3,9 miljoner maldiviska rufiyaa i tilldelade medel kan rådet inte rekrytera mer personal eller finansiera aktiviteter.

– Nästan ingenting är kvar efter att lönerna och räkningarna har betalats, konstaterar Shameem. Detta tvingar ökommunerna att sälja eller hyra ut marken till högstbjudande för att generera intäkter.

Men de fortsätter arbeta för att hitta en hållbar väg.

– Det som gör Kudafari så speciellt är vår anda av gemenskap och att göra det som blir bäst.

Tillsammans med stöd från forskare inom klimatförändringar och hållbar stadsplanering har örådet med fem medlemmar organiserat möten med öborna och utarbetat en plan för markanvändning som beskriver vad som ska prioriteras. Man har redan börjat implementera några av aktiviteterna, inklusive ett program för att hyra ut cyklar till skolbarn. Man har också satt upp solpaneler, startat en ekologisk gemenskapsgård, planterat träd längs kustlinjen som utsätts för ständig erosion och infört förändringar

av det befintliga systemet för hantering av avfall på ön, med en vision om ”noll avfall”.

Kudafari uppmärksammades också stort i medierna förra året, när rådet uppmanade världen att sluta använda fossila bränslen och öka finansieringen till lokalsamhällen som inte har råd med klimatanpassningar.

Många maldivier som läste uppmaningen applåderade rådet för att det uppmärksammat de lokala effekterna av klimatförändringarna, en fråga som annars är osynlig i politiken på de perifera öarna. Något som dock inte förvånar, eftersom dessa utkantssamhällen kämpar för att möta mer omedelbara behov för invånarna – som bostäder, sysselsättning, hälsovård och utbildning.

Med 1 200 lågt liggande korallöar i Indiska oceanen är Maldiverna, ett av de minsta och mest utspridda länderna i världen, ytterst sårbart för klimatförändringar. Huvudön med huvudstaden Malé är den snabbast växande ön, som för närvarande hyser över en tredjedel av landets 500 000

Surfare. Tillfälle för lokal turism under pandemin. Foto: **Manik Arts**

Familjen. Barnen är viktigast av allt. Foto: **Manik Arts**

invånare. Resten av befolkningen är utspridd över 186 små öar, några har liksom Kudafari färre än 1 000 invånare.

Males befolkning förväntas fortsätta växa på bekostnad av perifera öar. Det sker på grund av både ekonomisk ojämlikhet och klimatförändringar. Möjligen kan det resultera i att öar helt överges i framtiden.

– Ska det inte det inte gå att bo på mindre öar? frågar Shameem eftertänksamt.

Ledtrådar till vad som kommer att hända i framtiden kanske kan ses i ljuset av gångna händelser. Redan 2019 gjorde invånarna på Kudafari framgångsrikt motstånd mot entreprenörer som försökte hugga ner stora banyanträd som skuggade gatorna. Kudafaris folk är inte redo att låta sig ryckas upp från sina hem vare sig av turister eller stigande havsnivåer. ✪

Översättning **Lars Eklund**

Ett historiskt år när afghanerna lämnades åt en oviss framtid

text **Sharif Safi**

Krig och berg. Afghanistan har sedan 2001 präglats av militär närvaro. De sista utländska trupperna lämnade landet i augusti 2021. Foto: **US MOD**

Augusti 2021 var den historiska månad då USA tillsammans med NATO-styrkorna avslutade den militära närvaron och tog hem alla sina trupper från Afghanistan efter 20 år av terroristbekämpning. De internationella styrkornas tillbakadragande skedde arton månader efter att USA undertecknade ett fredsavtal med talibanerna i Doha den 29 februari 2020.

Den svaga afghanska regeringen gick in i 2021 i hopp om att på allvar kunna starta fredssamtal med talibanerna även inom landet. Efter månader av avstannade fredsprocesser, och medan talibanerna hade ökat sina offensiva operationer, visade gruppen inga intentioner att inleda samtal med den afghanska regeringen. Under tiden vann dessutom talibanerna fler territorier och fredsprocessen blev än mer osannolik. Medan afghanska styrkor svarade på talibanernas offensiver var USA:s och NATO:s styrkor upptagna med att evakuera sina styrkor för att uppfylla kravet att alla internationella styrkor skulle ha lämnat landet senast i september 2021 som ingick i fredsavtalet.

Innan inrikessamtalen inleddes släppte den afghanska regeringen mer än 5 000 talibanfångar efter påtryckningar från USA, vilket var ett krav från talibangruppen för att påbörja förhandlingarna med Afghanistans regering. I ett senare skede släpptes ytterligare 400 ökända talibanfångar, de flesta av dem var ledare för talibanerna och Haqqani-nätverket, smugglare och personer som ligger bakom några av de dödligaste attackerna i Kabul. Den afghanska regeringen krävde en omfattande vapenvila innan de släppte talibanfångarna – men trycket från USA lämnade inget annat val än att släppa talibanfångarna.

Majoriteten av de frigivna talibanfångarna återvände till slagfältet, i direkt strid mot löften från rebellerna till den amerikanska och afghanska regeringen. Observatörer från Afghanistan menar att talibanerna har ignorerat de

flesta av sina åtaganden i fredsavtalet med USA. Även efter frigivningen av fångarna och att samtalen inletts med regeringen ökade talibanernas offensiver mot större städer. Samtidigt hade de afghanska styrkorna för att respektera fredssamtalen upphört med offensiver i hela landet och befann sig i en aktiv försvarsstatus.

Vid det här laget var det uppenbart att talibanerna var mer intresserade av ett fullständigt militärt övertagande än samtal. I mitten av 2021 hade talibanerna ”stort inflytande” över närmare trettio provinser i Afghanistan. När gruppens offensiver fortsatte, började talibanerna även ta kontroll över provinshuvudstäder, den 5 augusti föll den första, Zaranj i Nimruz. Den 15 augusti gick talibanerna in i Kabul, vilket officiellt markerar slutet på demokratin i

Hunger. En bild som etsade sig fast 2021. Familjen bokstavligen kämpar för sin överlevnad, då nästa mål mat inte kan tas för självklart. Foto: **Fatimah Hoseini**

Vapenmakt. De nya ledarna för landet är inte kända för att vila på hanen. Foto: **@TalibanUpdates, Twitter**

Afghanistan, en stat som byggts av miljarder i internationellt bistånd.

När talibanerna har styrt landet i några månader står Afghanistan nu inför en av de värsta humanitära katastroferna i landets historia, ekonomin är sönderslagen och hungern hotar de redan fattiga medborgarna. Talibanerna har också förbjudit flickor att gå i skolan, och kvinnor i de flesta städer kan inte arbeta utanför hemmet – precis som de gjorde när de styrde landet på 90-talet. Talibanerna ska också ha avrättat sina tidigare kritiker, före detta medlemmar av afghanska styrkor och aktivister. Dessutom ökar hotet från terrorgruppen IS, som har börjat få ett starkare fäste i landet. FN:s generalsekreterare, Antonio Guterres har sagt:

– Afghanistan hänger nu i en tunn tråd.

Det fanns flera brister i den USA-ledda fredsprocessen vilket resulterade i misslyckandet och kollapsen för den afghanska demokratin. Vissa experter och observatörer

Bortspelad. Afghanistans dåvarande president Ashraf Ghani och regeringen fick inte vara med när USA förhandlade med talibanerna. Foto: **Lisa Ferdinando / DoD**

från Afghanistan kallar till och med USA:s tillbakadragande ett utträdesavtal i stället för fredsavtal, då det främst hjälpte USA och NATO att dra tillbaka sina styrkor, i stället för att skapa fred.

Att utesluta den afghanska regeringen från fredssamtal med talibanerna var ett stort misstag. När USA inledde samtal med talibanerna 2019 lämnades den USA-allierade afghanska regeringen utanför förhandlingarna. Detta var ett av talibanernas krav, men USA hade alla medel att sätta press på talibanerna att komma överens om att även inkludera den afghanska regeringen i samtalen. Den dåvarande afghanska regeringen var en av huvudaktörerna i konflikten, och ingen konflikt kan lösas på fredlig väg om konfliktens främsta drivkrafter och viktiga aktörer inte känner sig inkluderade i dialogen. I stället fick talibanerna övertaget i fredsprocessen, och fredsavtalet var inte förankrat på hemmaplan.

Det är enklare att sluta fred om du har visat att du kan kriga. Afghanistans nationella säkerhets- och försvarsstyrkor var beroende av det flygstöd de fick från koalitionsstyrkorna. Sedan 2014 har nästan alla markoperationerna utförts av de afghanska styrkorna medan koalitionsstyrkorna har tillhandahållit finansiering, utbildning och flygstöd i kampen mot talibanerna. Efter fredsuppgörelsen mellan USA och talibanerna drogs stödet från luftstridskrafter in, vilket hittills hade varit den största fördelen för de afghanska regeringsstyrkorna i kriget. Afghanska styrkor bekämpade talibanerna i nästan 20 månader utan ordentligt understöd från luften, och deras övertag försvann.

Ännu ett problem i fredsprocessen var att det är mycket svårt att lyckas när det finns en deadline. Så långdragna konflikter som i Afghanistan kan inte lösas med en deadlinedriven fredsprocess. Komplexa frågor kräver komplexa lösningar, och naturligtvis tillräckligt med tid. Även om

Historia. Den landyta som kallas Afghanistan har präglats av instabilitet. Foto: **Everett Atlas/Shutterstock**

USA redan hade kommit överens om villkor för att dra tillbaka sina styrkor, fanns det inte mycket tid kvar för den afghanska regeringen att förhandla själva med talibanerna då USA:s styrkor försvann så snabbt.

Det har nu gått sex månader sedan talibanerna tog över landet, och den ekonomiska och humanitära krisen är nära nu när statens tillgångar och reserver har frysts av USA. Miljontals afghaner förlorade sina jobb när landet kollapsade och mer än 90 procent av landets befolkning rapporteras vara i riskzonen för hunger och svält. Talibanerna fortsätter med utomrättsliga avrättningar av aktivister, före detta regeringsanställda, före detta medlemmar i afghanska säkerhets- och försvarsstyrkor och de som tidigare hjälpt och arbetat med utländska organisationer och stater.

Omslag. Afghanistan behandlades i Sydasien nr 4 2021. Omslagsbilden, fotograferad av Fatimah Hoseini, speglade det hopp om frihet och fred som många unga i landet ändå beskriver att de känt. National Geographics första nummer för 2022 beskriver 2021 i bilder som är något utöver det ordinära. Här finns en rad nedslag i Sydasien. Inte minst pryds förstasidan av en afghansk kvinna, fotograferad av Kiana Haeyri. Kvinnans anletsdrag säger egentligen allt.

Förstört världsarv. När talibanerna styrde Afghanistan 1996-2001 plågades befolkningen, de berömda statyerna i Bamyan sprängdes och en fristad erbjöds för andra terrorgrupper. Hur blir det 2022 och framåt? Foto: **MushtaqB /Shutterstock**

Dessutom fortsätter de att förtrycka kvinnor och journalister. Efter talibanernas maktövertagande har afghanska kvinnor demonstrerat på gator i Kabul och andra städer under parollen ”jobb och frihet”. De flesta av dessa demonstrationer har slutat i våld och misshandel av demonstranter. Det har också förekommit fall där talibanerna har fört bort, torterat och trakasserat kvinnliga demonstranter. I en av de senaste incidenterna slog soldater till mot två kvinnliga demonstranters hem mitt i natten, och kidnappade dem och deras familjemedlemmar. De är fortfarande fängslade.

2022 kommer att bli ännu ett svårt år för afghanerna. Ekonomin står som nämnts på randen till fullständig kollaps. Medan talibanerna försöker få internationell legitimitet, kommer afghaner troligtvis hamna mitt i eländet att kämpa för överlevnad, mat och frihet. ✪

Översättning **Henrik Schedin**

Tre år med pandemin: medicinskt bra, ekonomiskt illa

text **Alf Persson**

Ingen i Bhutan – och knappast någon annanstans heller – trodde att pandemin två år senare fortfarande skulle hindra återgången till ”ett normalt liv”. Bhutan fick sitt första covid-19-fall i mars 2020. I skrivandets stund i slutet på januari 2022 har landet totalt haft knappt 2 900 fall men bara tre dödsfall. Vaccinationsgraden är hög – bara 2,5 procent av medborgarna över 12 år är helt ovaccinerade. Över 97 procent av personerna i prioriterade grupper har fått en tredje dos, och snart ges en tredje dos till alla över 18 år. Vaccinationskampanjerna för dos ett och två genomfördes nationellt under en vecka vardera – imponerande bedrifter, även i internationell jämförelse.

Men här slutar i stort de goda nyheterna. Periodvis genomförs nedstängningar, numera kallade *Blackout periods*, när fall av covid upptäckts. Det är framför allt områdena vid indiska gränsen som är utsatta – gränsen är väldigt porös och artificiell. Blackout eller inte blackout,

Thimphu 2021. Premiärministern med de två kungliga dekreten, *kasho*.
Foto: **The Bhutanese**

resenärer ut från dessa ”högriskområden” till ”lågriskområden” måste sitta sju dagar i karantän. I Phuentsholing – landets ekonomiska och industriella centrum – har en stor del av aktiviteten avstannat och många har lämnat staden för att tills vidare bosätta sig i Thimphu och annorstädes för att slippa upprepade vistelser i karantän.

Enligt premiärministerns årliga rapport ”State of the Nation 2021” minskade bruttonationalprodukten 2020 med 10 procent. Åren innan har tillväxten legat på 5–6 procent. Med andra ord innebar det en betydande chock. De flesta sektorer påverkades negativt, men 2020 turligt nog inte den viktiga exporten av el från landets vattenkraftverk. 2021 verkar dock inte bli ett lika dåligt år för ekonomin, kanske bara minus 3–4 procent.

Arbetslösheten nästan fördubblades 2020, men hade varit betydligt större om det inte varit för de olika stöd-

Turisten 2021. Francis Bak, den första och sista turisten i Bhutan 2021.
Foto: **Bhutan Broadcasting Service**

programmen som regeringen och kungen lanserat. Föga förvånande har därför budgetunderskottet och statsskulden till inhemska långivare ökat. Samtidigt har utländska investeringar minskat.

Särskilt hårt har turistsektorn drabbats. 2019 kom 316 000 utländska turister, 2020 var det bara 30 000, till början av mars då turiststoppet trädde i kraft, och 2021 bara en (!) besökare, som accepterade den obligatoriska karantänen i tre veckor (sedermera minskad till två). Intäkterna minskade med 93 procent 2020, och 2021 var de i stort sett noll, med dramatiska konsekvenser för de drygt 50 000 personer som direkt eller indirekt var beroende av turismen.

Visserligen har man med betydande framgång uppmuntrat inhemsk turism, men där behövs ju inte guider och inte heller alltid bilar och chaufförer. Istället har regeringen satsat på att engagera arbetslösa guider för att renovera och förbättra vandringsleder och andra installationer och satsat på vidareutbildning i väntan på turismens återstart, som man hoppades skulle ske första halvåret 2022. Men så gjorde en ny variant av coronaviruset entré i omvärlden. Och nu, i skuggan av omikron, är det oklart om ens höstsäsongen kan räddas.

Inflationstakten har ökat till cirka 7 procent, med stigande livsmedelspriser på grund av störningar i importen från Indien, även om en ökad inhemsk produktion till en del kompenserat.

På det hela taget har dock Bhutan lyckats klara utmaningarna från pandemin på ett hedervärt sätt.

Bhutan har länge varit beroende av flera tiotusentals gästarbetare, mestadels från Indien. I bygg- och anläggningssektorn arbetar nästan inga bhutaneser. Manuellt arbete har låg status, traditionellt har ungdomar siktat på

Högriskzoner. I gränstrakterna mellan Indien och Bhutan rör sig människor mellan länderna och riskerar ta med sig viruset hem. Karta: **Legend Maps**

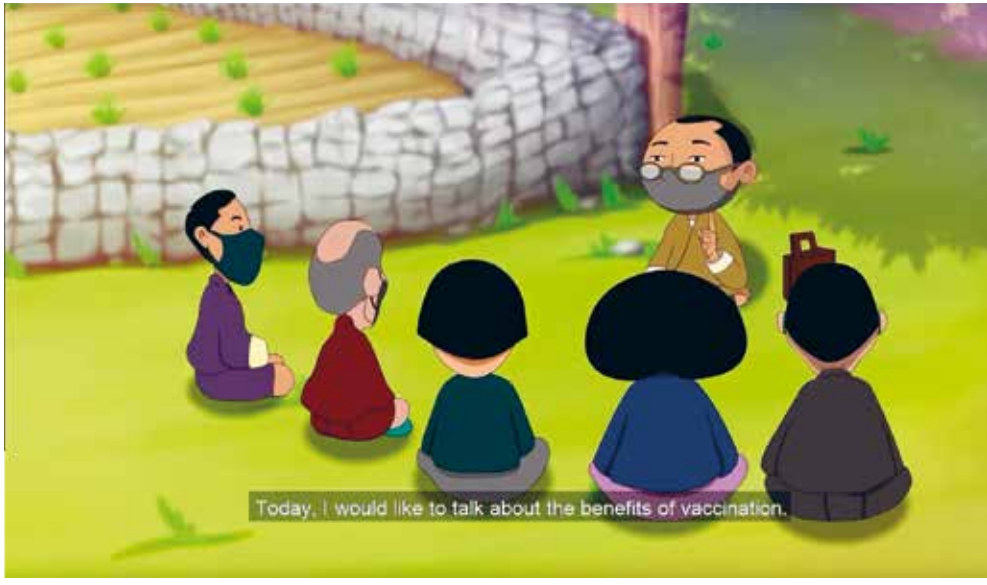
att bli statsanställda. Skolutbildningen är akademiskt och teoretiskt inriktad. Resultatet är att allt fler ungdomar går ut gymnasiet och blir arbetslösa. 2020 åkte så gott som alla gästarbetare hem på grund av pandemin, och den mesta byggverksamheten avstannade. Detta gav ny skjuts på planerna att försöka ersätta utländska arbetare och uppmuntra ungdomar att väljs praktiska yrkesutbildningar, och på sätt även minska ungdomsarbetslösheten. Hela yrkesutbildningssystemet håller nu på att reformeras och stärkas, bland annat med hjälp av lärare från utlandet.

Oberoende av pandemin befinner sig Bhutan i en övergångsperiod. Om allt går som planerat flyttas Bhutan nästa år upp från kategorin ”minst utvecklat land” (LDC), enligt FN. Den gamla och hittills mycket framgångsrika utvecklingsmodellen räcker inte när Bhutan ska konkurrera globalt på mer marknadsmässiga villkor med andra länder. Därför försöker man satsa på moderna sektorer som till exempel IT, höja den inhemska kompetensen inom framtidsyrken, uppmuntra nya slags industriinvesteringar och exportproduktion.

Kungen har nyligen i ganska skarpt formulerade *kasho* (dekret) påbjudit regeringen att genomföra en radikal omställning av utbildningsväsendet och även av den offentliga förvaltningen för att bättre svara mot behoven i en kunskapsbaserad ekonomi.

Målmedvetenhet. Genom systematiskt arbete har spridningen av coronaviruset kunnat hållas på en mycket låg nivå i Bhutan. Foto: **moh.gov.bt**

Information ger kunskap. FIlmen som kan ses på hälsoministeriets sida och på Youtube visar hur information om vikte av vaccination sprids. Foto: **moh.gov.bt**

Än så länge är dessa satsningar i sin linda. Den stora utmaningen är hur man skall kunna konkurrera med jätten Indien. Kan Bhutan skapa några komparativa fördelar eller hitta några nischer? Inte självklart, men man kan inte annat än önska Bhutan lycka till. ✪

Vidare läsning | Rapporter relaterade till Bhutans coronastrategi

www.cabinet.gov.bt/prime-minister/annual-report
”The State of the Nation 2020” och ”The State of the Nation 2021” – finns på www.nab.gov.bt och är en officiell redogörelse för vad som hänt och gjorts.
”National Preparedness and Response Plan for Outbreak of Novel Coronavirus (COVID-19)”, Ministry of Health, 4th ed (16/3 2020) – finns på www.moh.gov.bt

Nepal

Ökning av våld mot kvinnor och barn under nedstängningar

text **Pragya Pokharel**

När världen står inför en kris drabbas kvinnor och barn ofta värst, och även covid-19-pandemin påverkade kvinnor och barn hårt. Den nepalesiska regeringen tillkännagav en rikstäckande nedstängning för första gången i mars 2020. Varje medborgare instruerades att stanna hemma, och vi fick bara gå ut för medicinska nödsituationer och köpa mat. Regeringen var tvungen att göra detta för att skydda nepaleserna från infektionen. Tyvärr exponerade det också kvinnor och barn för en ökad risk för våld.

Under den första nedstängningen fick jag för första gången veta om våldet som min moster har utsatts för hela sitt vuxna liv. Min moster gifte sig tidigt med en äldre man. Hon tyckte att han var fin till en början, men strax efter att de gift sig började han misshandla henne fysiskt och psykiskt. Min moster försökte fly från honom, men varje gång hon rymde hittade han henne och förde henne

Välkänd mask. En kvinna sitter vid Seto Bhairab vid Durbar Square i Katmandu den 22 september 2022. Foto: **Oscar Espinosa /Shutterstock**

tillbaka. Hon var rädd för att dela med sig av allt detta med släkten då det var för skamligt. Så det förblev en hemlighet i många år.

Efter några år började det bli bättre för henne då hennes man lämnade byn och flyttade till Katmandu för att söka jobb. Hon var lättad och började leva ett bättre liv med sina barn. De var inte skilda, men de bodde åtminstone inte längre tillsammans. Hon levde ett gott liv tills pandemin slog till. Dagen då regeringen tillkännagav den rikstäckande nedstängningen flyttade hennes man tillbaka från Katmandu hem till byn. Han hade förlorat sitt jobb på grund av covid-19, och han tyckte det var en bra idé att flytta tillbaka. Och han började då misshandla henne igen. Han började slå deras dotter, skada sig själv och skylla på min moster inför grannarna.

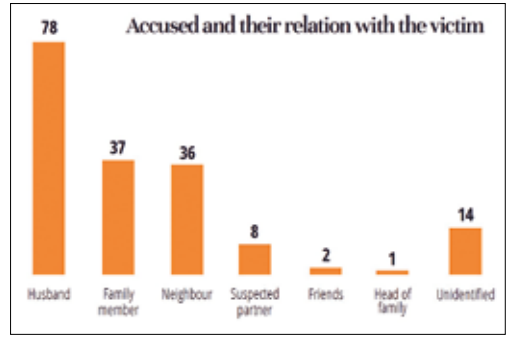
En gång tog han henne till och med till polisstationen och sa att hon hade hotat honom. Även om min moster

hade bott i byn i många år och hade ett gott rykte, trodde poliserna honom. Min moster hade till slut inget val, hon reste till Katmandu för att få hjälp från sina släktingar. Tyvärr fick hon ingen hjälp, de sa att hon fick sköta sitt äktenskap på egen hand och att om andra blandade sig i skulle det göra saken värre.

Besviken över reaktionen från hennes familjemedlemmar gick hon till polisstationen vid Hanuman Dhoka, i centrala Katmandu, där en annan av hennes släktingar arbetade. Hon frågade om det stöd hon kunde få från regeringen utan att gå igenom en skilsmässa. Polismannen föreslog att hon antingen skulle skilja sig eller lämna byn och flytta till Katmandu med sina döttrar och börja ett nytt liv. Men det var inget alternativ för henne då hon var tvungen att ta hand om sin svärfar, eftersom han är gammal och inte ens hans egen son tog hand om honom. I det fallet bestämde sig polismannen för att åka till hennes by och hota hennes man att vidta lagliga åtgärder om han någonsin skulle skada min moster. Sedan dess har han inte rört henne.

Det här är bara toppen av isberget. Det finns otaliga fall i det tysta som inte registreras. Min moster fick till slut hjälp, men det finns många andra kvinnor som lever med övergrepp i det tysta. Flera organisationer undersökte våld i hemmet under nedstängningen i Nepal. Det är skamligt att hemmet, den plats som kvinnor ska känna sig trygga i, är en plats där kvinnor fortfarande lider. Under första nedstängningen, från 24 mars till 1 maj 2020, registrerades 176 fall av våld mot kvinnor och flickor i 18 olika distrikt i Nepal.

Data som samlats in och analyserats av Women's Rehabilitation Centre (WOREC, worecnepal.org) belyser olika

Statistik på våldet. Förhållandet mellan offret och den åtalade personen.
Källa: **WOREC**

former av våld som kvinnor och barn upplevt under nedstängningen. Av 176 fall registrerades 103 fall som våld i hemmet. Det är mycket oroande att se att de flesta av de anklagade antingen är make eller familjemedlem till offret. Det visar tydligt att kvinnor inte alltid är säkra ens i sina egna hem. När förövaren tillhör samma familj blir det extra utmanande för den som utsätts att söka hjälp.

En liknande statistik har sammanställts av Nepal's Women Comission under den första nedstängningen. Kommissionen tog emot totalt 735 samtal under perioden, varav 248 samtal gällde våld i hemmet mot kvinnor. Antalet samtal var högre än vanligt för tidsperioden.

Den 19 april 2021 tillkännagav Nepals regering en andra nedstängning, på grund av de ökande smittotalen, som sträckte sig till den 21 juni 2021. Det finns ännu inga uppgifter kring kvinnor och barns utsatthet under den tiden, så jag kan bara föreställa mig vilka utmaningar de måste ha ställts inför baserat på tidigare data.

I min mosters fall började hennes man besvära henne igen, men hon visste exakt var hon skulle söka hjälp den här gången. Hon gick till polisstationen och anmälde honom, han låstes in i några dagar och släpptes sedan mot

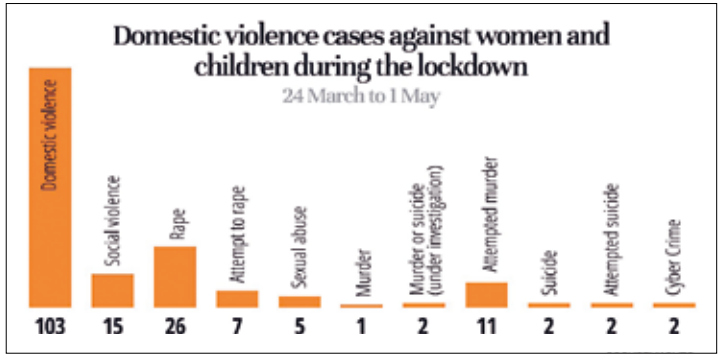

Offer för våld. En deltagare vid en protest i Katmandu den 13 februari 2021 har sminkat sig för att illustrera hur den som drabbas av våld kan se ut. Protesten var en reaktion mot ökningen av våldtäkter och osäkerheten som kvinnor känner i samhället, särskilt när mörkret faller.
Foto: **Binod Prasad Adhikari /Shutterstock**

borgen. Efter det återvände han till Katmandu och har numera inte kontakt med min moster. Sedan dess har min moster kunnat utföra sina dagliga sysslor i lugn och ro.

Ibland undrar jag varför min moster aldrig lämnade sin man och började ett nytt liv här i Katmandu. Men då påminner jag mig själv om de ojämlikheter som råder mellan könen, som ofta hindrar kvinnor som försöker lämna en aggressiv partner. Enligt Wendy Mahoney, verkställande direktör för Mississippi Coalition Against Domestic Violence, löper kvinnor som lämnar ett våldsamt förhållande stora risker att fortsatt bli förföljda eller att deras barn blir skadade. Därför stannar många kvinnor, om inte annat för att skydda sina barn.

Könsbaserat våld är en av de vanligaste kränkningarna av mänskliga rättigheter. I många utvecklingsländer an-

Våldsstatistik. Rapporterade fall av våld mot kvinnor och barn. Källa: **WOREC**

ses våld i hemmet mot kvinnor inte alltid vara obefogat. Enligt en studie vid University of Bristol anser i snitt 36 procent av medborgare i låg- och medelinkomstländer att våld är försvarligt under vissa omständigheter.

Om vi specifikt pratar om Nepal så tror jag det beror på en djupt rotad patriarkal struktur där kvinnor ofta marginaliseras från beslutsfattande positioner, även inom hushållen. Det innebär att de får mindre att säga till om och leder till att de blir mer utsatta. Patriarkala och kulturella föreställningar betonar manlig självsäkerhet och aggressivitet vilket är en del i att normalisera synen på våld i hemmet. Då nepaleserna var instängda inom fyra väggar och pandemin ledde till mycket oro och frustration gav det stora möjligheter för våld i hemmet att blomstra.

Vi förväntar oss nu att regeringen presenterar en plan för förebyggande av könsbaserat våld och effektiva lösningar för de utsatta. Men om vi ska få ett slut på våld mot kvinnor måste vi också ta itu med och ifrågasätta grundorsaken till våldet: patriarkatet. ✪

Översättning **Henrik Schedin**

Årskrönika 2021: Tungt år för öborna och nationen

text **Johan Mikaelsson**

2021 hittades en blå safir i kolossalformat nära staden Ratnapura i ädelstensdistriktet i öns södra del, dit öbor under hundratals år kommit för att göra fynd i marken, och runt utgrävningsplatserna har först kolonisatörer och senare turister flockats.

I miljontals år har den 310 kg tunga klumpen legat begravd i jordmassor. Av en slump grävdes den upp just 2021. Enligt experter i Sri Lanka är det här ett oerhört sällsynt fynd. Geologen Gamini Zoysa kunde förklara hur stenen bildats och att det sannolikt skett för 400 miljoner år sedan. Med stolthet visades den blåskimrande bumlingen senare upp i staden Horana. Den gavs namnet *Queen of Asia*.

Det var när en brunn skulle grävas som en arbetare hade stött på stenen, har markägaren Chamila Suranga förklarat i lokala tidningar. Exakt hur stor andel som kan tillfalla markägaren höljdes snart i dunkel. Dess värde har uppskattats till 100 miljoner dollar. Under tiden ska stenen rengöras, vilket enligt uppgifter i tidningar kan ta uppemot ett år.

Ädelstensgruva. Ädelstenar hämtas upp ur marken i Ratnapura i södra Sri Lanka, där *Queen of Asia* såg dagens ljus 2021. Foto: **Hecke71 /Adobe Stock**

I John Steinbecks roman *Pärlan* (1947) tänkte fiskaren Kino som hittade en fantastiskt vacker och stor pärla att nu, nu äntligen var lyckan gjord.

Ska turen vända för nationen på ön formad som en tår, *Teardrop of India*? Enligt flera bedömare på landytan i Indiska oceanen snurrar landet allt snabbare i en nedåtgående spiral. De spår motsatsen till en snar ljusning för ön, med dess många fantastiska människor, fascinerande platser, vacker (men hotad) natur och rika historia och lokala kulturer. Men med berättelser om den mystiska *Queen of Asia*, kan Sri Lanka även fortsättningsvis marknadsföras som ett fantastiskt och spännande resmål.

Turisterna är saknade av många, från ägare av små guesthouses, chaufförer, restaurangpersonal och surflärare – till hotellägare. Finansministern, Basil Rajapaksa, ser också gärna att inflödet av turister och deras pengar tar fart 2022.

Egg Hopper Breakfast. Frukost i Sri Lanka, så som den kan se ut, men få kan nu ta matvarorna på bordet för givna. Foto: **Blue Orange Studios /Adobe Stock**

Efter terrordåden riktade mot hotell och kyrkor i Colombo, Negombo och Batticaloa den 21 april 2019, påskdagen, sjönk besökstalen till botten. Sedan kom maktskiftet i november samma år. President Gotabaya Rajapaksa hann knappt bli varm i sina nya kläder innan han fick övergå till krishantering av ett helt nytt slag när pandemin i mars 2020 kopplade ett otäckt grepp om världen. Då hade turistnäringen precis börjat se en ökning i antalet bokningar och resenärer var inte längre rädda för nya terrordåd.

Precis som Indien kunde Sri Lanka ducka ganska effektivt när den första coronavågen rullade in i mars-april 2020. Medicinskt sett blev det inte alltför illa. Viruset fick begränsad spridning och sjukdomen krävde relativt få dödsoffer. Ekonomiskt och socialt var effekterna däremot kännbara i breda folklager.

Men precis som Indien fick Sri Lanka en mycket värre smäll av viruset 2021. I Sri Lanka ökade spridningen av viruset efter det singalesiska och tamilska nyårsfirandet i april. Relativt få hade då fullt skydd av vaccin. I augusti och september kulminerade smittan, med överfulla sjukhus och dagliga dödstal som vissa dagar översteg 200.

Skolorna har varit stängda i långa perioder. I städerna har många barn och ungdomar haft undervisning på distans, men ute på landsbygden har detta sällan varit möjligt.

I detta nu oroas många människor för sin ekonomi och för hur det ska bli i framtiden. Är det värsta över nu? Ska de framöver kunna köpa mat och nödvändiga mediciner?

En öbo förklarar att det enda som har blivit billigare är ägg. Priset har sjunkit från cirka 25 rupier (ungefär en krona) till 16-17 rupier per ägg. Just nu finns ett överskott. Hotellen steker inte lika många pannkakor på grund av brist på mjöl och att de har färre gäster än vanligt.

Men priserna på de för den lokala kosthållningen så viktiga grönsakerna har skjutit i höjden. Och mjölkpulvret, som de flesta använder i såväl kaffe som te (*milk coffee* och *milk tea* är bekanta begrepp) är svårt att ens få tag på i affärerna. Priset på färsk, kyld mjölk har stigit till cirka 300 rupier per liter, från cirka 200 rupier. Av många ses mjölken nu som en lyxvara. Istället köar de för att köpa gas eller fotogen.

Om vi i Sverige och Europa pratar om en ”energikris”, så är den kris som råder kring el, gas, bensin och diesel i Sri Lanka av en annan magnitud. ”Idag kommer elen inte att stängas av”, har energiministern citerats vid otaliga tillfällen de senaste månaderna. Det blir alltså en nyhet när elen inte stängs av. Ibland bryts strömmen med förvarning, ibland helt plötsligt, på grund av effektbrist. Det har sin bakgrund i att ett stort oljeeldat elproducerande kraftverk varit ur funktion, samtidigt som inköp av olja har stoppats på grund av att staten saknat valuta. Stigande oljepriser som en följd av internationell oro gör inte saken bättre.

Vaccination. Sri Jaywardenapura Kotte, den 17 augusti 2021. Sri Lanka har tredje högst vaccinationsgrad av länderna i regionen. Foto: **Ruwan Walpola /Shutterstock**

Exploderande gascylindrar har varit en annan följetong i medierna. Tvivelaktig kvalitet och en annan sammansättning på gasen än tidigare är förklaringen. Såväl restaurangpersonal som privatpersoner har skadats vid hundratals olyckor och sammanlagt sju personer dödades 2021, rapporterar bland andra tidningen Ceylon Today. Samtidigt stiger priserna på både gas och fotogen, som nu allt oftare används vid matlagning när förtroendet för gasen sjunkit. Innan dess var det kris för bönderna när konstgödsel inte längre skulle köpas in till ön.

Vem bär ansvaret? På många sätt präglas Sri Lanka av att det är en ö. Allt hänger på ett tydligt sätt ihop och genom Sri Lankas styrelseskick, med ministrar direkt inblandade i det mesta. Öborna är av tradition och med rätta snabba att peka på ”våra folkvalda politiker”.

I väntrummen till de lankesiska ministrarnas kontor brukar medborgare trängas för att få ett ärende utrett eller bara upplysa ministern om saker de tycker borde åtgärdas. Under pandemin har det inte varit på samma sätt.

Tillbaka till kronologin kring händelser 2021. MV X-Press Pearl hette ett fraktfartyg som lämnade hamnen i Förenade arabemiraten i maj och satte kurs mot Indien. När det började läcka ångor och besättningen anade en brand i lasten, ankrade fartyget den 19 maj utanför Sri Lankas sydvästra kust. Det fattade eld och efter en större explosion ombord den 25 maj evakuerades besättningen.

Elden var släckt en vecka senare. Då hade en stor del av lasten hamnat i havet och försöken att bogsera ut båten på djupare vatten misslyckats. Nu står vraket på bottnen på 21 meters djup och sticker upp ovanför vattnet som ett monument över vad mänskligheten gör mot planeten.

Det 186 meter långa skeppet hade containrar fyllda med kemikalier som salpetersyra, metanol, natriumhydroxid (kaustiksoda, som är extremt skadligt för marint liv) och containrar fyllda med plastpellets. Av sammanlagt 1 486 containrar ska 81 ha innehållit särskilt farligt innehåll. I tankarna fanns också cirka 380 ton eldningsolja.

Döda valar, delfiner, havssköldpaddor, hajar och småfisk sköljdes upp på stränderna som färgats vita av de i kemikalier och olja indränkta små plastkulorna.

Det i Singapore flaggade fraktfartyget var nybyggt och hade sjösatts och gjort sin jungfrufärd så sent som i februari 2021. Redarföretagets ägare har bett om ursäkt och kompensation är utbetald. För det känsliga marina livet är det en tragedi som inte kan kompenseras. De långsiktiga konsekvenserna för ekologi och människor i kustfiskarsamhällena är svåra att överblicka. Fisket fick ställas in på obestämd tid, vilket på kort sikt drabbade över 4 000

Naturkatastrof. Soldater sanerar utsläpp av plast och kemikalier från fartyget MV X-Press Pearl nära Negombo den 5 juni 2021. Foto: **Ruwan Walpola /Shutterstock**

familjer, bosatta längs 80 kilometer av kusten. Men spår av katastrofen syntes snart längs en sträcka på 300 kilometer. Den 8 juni rapporterade myndigheterna att 1 075 ton hade sanerats. Under lång tid måste vraket nu hållas under uppsikt. Skadorna kan bli betydande, enligt lokala och internationella marinbiologer och organisationer som arbetar för naturskydd.

Den aktuella kuststräckan, vid den kända turistorten Negombo, var sedan tidigare utsatt för stora miljöpåfrestningar genom bygget av den nya stadsdelen Port City i Colombo. Enorma mängder sand har utvunnits ur havsbottnen för att skapa ett helt nytt landområde där otaliga skyskrapor poppat upp de senaste åren.

Om sand tas från ett område så hämtar havet den från andra platser. Längs den nordvästra kusten har erosionen gjort att hus sköljts ner i havet på ett aldrig tidigare skådat sätt. Men protesterna mot Port City har i det stora hela upphört. Flera personer med positioner inom organisationer som tidigare protesterade mot naturförstörelsen har tystnat. Deras tystnad köptes, enligt personer med insyn.

Den 24 augusti 2021 gick den mångsidige politikern Mangala Samaraweera ur tiden. Han dog i sviterna av covid-19 och allvarliga symtom, trots dubbla vaccindoser.

I en miljö av högljudda bufflar framträdde han som en gentleman med finess. Han inledde den politiska banan inom Sri Lanka Freedom Party (SLFP) 1983 i ett skede när landet stod i brand. Under det mörka slutet på 80-talet var han aktiv försvarare av mänskliga rättigheter.

Det blev till sist omöjligt att verka inom SLFP under släkten Rajapaksas styre och krigiska inställning till den etniska konflikten i landet. I januari 2007 startade han ett eget parti, men anslöt 2010 till UNP, United National Party. Ströhopp mellan partier är inte ovanligt, men för en tidigare högt uppsatt minister med central position i ett parti var det en anmärkningsvärd politisk resa. Samaraweera blev utrikesminister och senare mediaminister i premiärminister Ranil Wickremesinghes regering 2015-2019.

Påverkar också miljön. Stadsdelen Port City i Colombo tar form och närmar sig arkitekternas och samhällsplanerarnas skisser. Illustration: **portcitycolombo.lk**

I tiden. Mangala Samaraweera vid en föreläsning under ett officiellt besök i Stockholm i januari 2017. Han gick bort den 24 augusti 2021.
Foto: **Johan Mikaelsson**

Han gjorde ingen hemlighet av att han var homosexuell, vilket fick homofober, som föregående presidenten Maithripala Sirisena, att kläcka en korkad kommentar. Mangala Samaraweera svarade på Twitter: *I would rather be a butterfly than a leech Mr. President*. Någon kommenterade, ”skriv det på singalesiska så att vår president förstår”. Samaraweera spelade en viktig roll i att Sirisena blev vald 2015, men sa senare att han ville ta tillbaka sin röst, då ”Sirisena inte alls var för LGBT-rättigheter som han tidigare sagt”.

Även om tamiler i kommentarer skrivit att de anser att Samaraweera som singalesisk politiker inte gjorde någon större skillnad för dem när han hade chansen, så sa han emot de extremistiska buddistmunkarna när de yttrade sig rasistiskt eller tog till våld. Efter förlusten för Sajid Premadasa i presidentvalet 2019 meddelade Samaraweera i juni 2020 att han helt drog sig tillbaka från politiken, något mycket ovanligt för en politiker i Sri Lanka. Mangala Samaraweera blev 65 år gammal.

Tillbaka till den blå jättesafiren som nu räknas som världens genom tiderna största. Ädelstenar och smycken är en viktig exportvara för Sri Lanka och många turister tar med sig opaler, rubiner, safirer och smaragder hem, i utbyte mot värdefull utländsk valuta. Förra året inbringade handeln med ädelstenar en halv miljard dollar till landet. Sri Lanka skulle behöva många stora ädelstenar för att rädda statsfinanserna. De kommande månaderna blir kritiska.

Omikronvarianten av coronaviruset sprids och under de närmaste månaderna väntar flera stora högtider samtidigt som landet nu öppnas. Många som har kroniska sjukdomar, exempelvis hjärtproblem, njursjukdomar och diabetes, är rädda att medicinerna som är kritiska för överlevnad inte ska finnas tillgängliga. Priserna på mediciner har, precis som allt annat (utom äggen), också gått upp. Det råder brist på vanliga receptfria febernedsättande och smärtlindrande läkemedel som paracetamol. I takt med att omikron sprids blir detta också kännbart för allt fler.

Desperationen sprider sig åt fler håll. Grönsakstjuvar är ett nytt fenomen. Det pratas från ovan om byggprojekt, men det finns ingen cement att köpa hos byggvaruhandlarna. Den som köper armeringsjärn och lite annat kan möjligen få köpa en säck, vilket inte räcker långt.

Turister lär kunna komma i större antal 2022. Samtidigt är det ingen som vet om pandemin verkligen tar slut nu, eller om en ny, värre variant av viruset utvecklas.

I den här årskrönikan över 2021 som blickar mot 2022 kan allt inte tas upp. Det bör nämnas att regeringen drar åt tumskruvarna inte bara på journalister, oavsett om presidentens tal om ”full mediefrihet”, men också på vanligt folk, som ska skrämmas från att dela inlägg i sociala medier. En kvinna som delat en video från Tik-tok där köande personer buade mot den rådande politiska ordningen, som bidrar till att de tvingas köa i timmar för att köpa basvaror, förhördes av kriminalpolisen. I en video (som hon delat i sociala me-

dier) konstaterar hon att kriminalpolisen ska arbeta med utreda sådant som är brottsligt. ”Är det brottsligt att dela en video på någon som buar åt vår president?” frågar hon sig.

I norra och östra Sri Lanka blir det än tydligare. Tamiler som gjorde inlägg den 27 november 2021 till minne av de under inbördeskriget närmare 30 000 dödade gerillasoldaterna och för att hedra familjemedlemmar har tagits in till förhör. Enligt en lokal människorättsorganisation på ön har 140 fall rapporterats. Hur många som frihetsberövats är oklart.

Den tidigare fängelseministern Lohan Ratwatte tog sig enligt bekräftade uppgifter den 12 september beväpnad in i fängelset i Anuradhapura. Han riktade en pistol mot två tamilska politiska fångar, fängslade under lång tid utan rättegång på grund av påstått samröre eller sympatier med den tamilska separatistgerillan LTTE. Ratwatte tvingade dem under dödshot att knäböja. Händelsen inträffade på en nationell dag för att belysa frågan om interners välmående. Han erkände handlingen och avgick på egen begäran från posten som fängelseminister. Han borde ha åtalats, men har varken förlorat sin plats i parlamentet eller fått sparken som minister för ädelstensindustrin.

Ratwatte anklagades för övrigt 2001 för att ha mördat tio supportrar till det muslimska partiet SLMC. Han och hans pappa Anuruddha Ratwatte, en tidigare försvarsminister, friades 2006 från alla misstankar, under överinseende av Mahinda Rajapaksas regering. Istället dömdes fem livvakter till döden (omvandlat till livstids fängelse).

Ett förslag om reformering av den av rättsexperter och organisationer kritiserade antiterrorlagstiftningen (PTA) ses av bland andra Human Rights Watch som otillräcklig.

Utredningen i FN:s råd för mänskliga rättigheter av slut-

Nationaldag. Tillfälle att visa upp militärmakten, den 4 februari 2022 i Colombo. Foto: **Ruwan Walpola /Shutterstock**

skedet i Sri Lankas inbördeskrig fortsätter. En ny, strängare resolution fattades i mars 2021. Ett uttalande i början av 2022 av president Rajapaksa, att Sri Lanka inte är rasistiskt, att alla medborgare har samma rättigheter, säger i sig något.

Den som följt Sri Lanka en tid kan analysera orden i presidentens tal på nationaldagen den 4 februari 2022 och läsa in mycket i att det handlar om ”att tänka positivt och sträva framåt”. Referenser till singalesiska krigarkungar och det nyliga ”nedkämpandet av terrorism” talar tydligt till minoriteterna. De hör inget om försoning, men desto mer om underkastelse. Och omvärlden gör bäst i att inte lägga sig i.

Det påkostade, militärt präglade firandet riktar sig till singaleser. Nationalsången sjungs under Rajapaksas regering bara på singalesiska, efter att under några år framförts även på tamilska, förstaspråk för en fjärdedel av öborna.

Det är ett faktum att tre folkgrupper (i huvudsak) ska samsas på ön, men att en av dessa styr. Även om minoriteterna, tamiler och muslimer, alltid varit representerade i parlamentet har inflytandet varit begränsat, utom när de varit vågmästare. Så föddes separatismen på 1970-talet ur federalismen. Båda idéer luftades, först politiskt och därefter med vapen. Men det är, 13 år efter krigsslutet, tydligt att freds- och försoningsprocessen måste fortsätta.

Nu är fokus för många att överleva de kommande månaderna. Sri Lanka kan nu och framöver behöva nödhjälp från omvärlden, sammantaget mångdubbelt större än värdet av flera *Queen of Asia*. ✪

Publicerat 2021

Artiklar publicerade på Sydasien.se under 2021 listade efter land och i kronologisk ordning med den senaste artikeln överst. Besök Sydasien.se under fliken ”Arkiv” (Sydasien.se/arkivet). Här finns Sydasiens utgivning 1977–2022 samlad (utom de tryckta numren 2021–2022).

Sydasien

Sydasien #4 2021: Fullt fokus på Afghanistan, 24 nov, Redaktionen Sydasien
COP26: Sätt fokus på klimatåtgärder för de fattigaste, 1 november 2021, IPS
En varm kopp te för mig – slavliknande liv för andra, 28 okt, Parul Sharma
Nepal och Indien i final i Sydasiens fotbollsmästerskap,14 okt, Johan Mikaelsson
Valet av pristagare sätter fingret på livsviktiga frågor, 10 okt, Johan Mikaelsson
Unga migrantarbetare drabbas hårt under pandemin, 5 okt, IPS
Regionens breda jordbruksfält speglas i Sydasiens magasin, 16 sept, Sydasien
Svenskt bistånd i historiskt perspektiv, 6 sept, Henrik Schedin
Ett liv fyllt av resor dokumenterat i resebrev, 6 aug, Lars Eklund
Mer samarbete kring gränsflod gynnar alla, 24 juli, IPS
”Nya Sydasien” börjar i nådens år 2021 ta form, 7 maj, Redaktionen Sydasien
Tyska tidskriften Südasien mån om djup och perspektiv, 4 maj, Südasien
Tid att reflektera över ett virusfyllt år i Sverige, 23 mars, Johan Mikaelsson
”Ett ögonblick i Sydasien” – ny vinjett fångar känslan, 6 mars, Sydasien
Forskare befarar fler glaciärkatastrofer i Himalaya, 21 feb, IPS
Aktivist: ”Kvinnoförakt roten till våldtäkter i Sydasien”, 19 jan, IPS
Tid att summera, önska gott nytt år – och tipsa om en film, 4 jan, Sydasien

Indien

Faran i luften: Långsam förgiftning i indiska hem, 16 dec, Parul Sharma
Resa i retrospektiv i Kolkatas spårvagn 29, 14 dec, Julia Wiraeus
Kännbart internationellt tryck på Indien efter COP26, 18 nov, Johan Mikaelsson
Utrikespolitiska institutet belyser Indien i ny podd, 8 nov, Henrik Schedin
Parul Sharma tilldelas prestigefyllt MR-pris i Indien, 26 okt, Sydasien
Våldet ett tecken på att BJP-politiker vill tysta bönderna, 22 okt, Kenneth Bo Nielsen
Tvehågsen världsavsägelse i Kamlesh Bakhshis ”Hur länge”, 4 juli, Pär Eliasson
”Hur länge” – en novell av Kamlesh Bakhshi, 29 juni, Kamlesh Bakhshi

Sydasien.se, 17 april 2021. Läsvärd artikel: ”Historiska förtecken kring Västbengalens val” av Lars Eklund. Foto: **Lars Eklund**

Indiens nya lagar gör miljontals statslösa i Assam, 18 juni, Lisa Lindkvist Zhang
Indiens osörjbara: Gujarat 2002 och covidkatastrofen, 6 juni, Amit Singh
Migrantarbetare drabbas av Indiens nya nedstängningar, 30 maj, IPS
Stoppa ”dagliga smällar” och lagliga våldtäkter i Indien, 21 maj, Parul Sharma
Förlorad prestige för Modi vid Indiens delstatsval, 17 maj, Lars Eklund
Indien brinner: Roy uppmanar Modi ”att kliva åt sidan”, 15 maj, Johan Mikaelsson
Ett familjedrama i Göteborg och Mumbai, 26 april, Henrik Schedin
Dalitkvinnan Kaur ger röst åt indiska bönder, 21 april, IPS
Historiska förtecken kring Västbengalens val, 17 april, Lars Eklund
Övergång från ved till gas positivt för folk och natur, 14 april, IPS
Befriade indiska barnarbetare får tillbaka hoppet, 11 april, IPS
SVT avslöjar Scanias rödljuskörning i Indien, 10 mars, Johan Mikaelsson
Indisk landsbygd klarar sig bättre under coronavågen, 11 maj, Bhikhu Vyas
Författaren Meena Kandasamy sätter ner foten mot förtrycket, 8 mars, Johanna Sommansson
Sårbara kvinnor drabbade under Indiens nedstängningar, 4 mars 2021, IPS
Dokumentären ”Indien enligt Modi” en varningsklocka, 23 feb, Johan Mikaelsson
De vill inte ens röra hennes skugga, 30 jan, Ida Lönnström
Våld vid böndernas demonstration i Indien, 27 jan, Henrik Schedin

Sri Lanka

Hög smittvåg stänger ett Sri Lanka i multipla kriser, 22 aug, Johan Mikaelsson
Fullmåne och minnen från julimörkret i Sri Lanka, 31 juli, Johan Mikaelsson
Språklig fadäs kastar ljus på utraderande av tamiler, 2 juni, Johan Mikaelsson
Ta fram de utslagna tänderna på pressfrihetsdagen, 3 maj, Johan Mikaelsson
Delade meningar om nya resolutionen för Sri Lanka, 28 mars, Johan Mikaelsson
Tiden talar för g-ordet om Sri Lanka i Genève, 25 feb, Johan Mikaelsson
Protester i norr och öster – nationaldagsfirande i söder, 8 feb, Johan Mikaelsson
Mord på redaktör i Sri Lanka påtalas för FN på årsdag, 9 jan, Johan Mikaelsson

Sydasien.se, 8 december 2021.
Ali Zardadi och Ingrid Eckerman talade kring boken *Den onödiga flyktingkrisen* vid MR-dagarna i Göteborg i december 2021.
Foto: **Johan Mikaelsson**

Afghanistan

Högt pris för afghaner i Sveriges ”onödiga flyktingkris”, 8 dec, Johan Mikaelsson
Hungern ständigt nära för barnfamilj i Kabul, 28 nov, Sharif Safi
Afghanistans bekymmer är också våra bekymmer, 27 sept, Johan Mikaelsson
Västs intressen ställdes framför demokratimål, 11 sept, Danish Sial
Krigsindustrin en vinnare på långdragen konflikt, 31 aug, IPS
Extrem matbrist en akut risk för miljontals afghaner, 27 aug, Parul Sharma
Många afghanska journalister försöker lämna landet, 19 aug, IPS
Afghanska medier tystnar vid talibanernas maktstöld, 17 aug, Johan Mikaelsson
Nyheter från Afghanistan en rejäl humörsänkare, 14 aug, Johan Mikaelsson
”Fel att utvisa till ett Afghanistan på randen till kaos”, 23 april, Ingrid Eckerman
Gemensam aktion för utvisningshotad journalist, 8 april, Redaktionen Sydasien
Eskalerande våld i Afghanistan trots fredssamtalen, 8 jan, IPS

Pakistan

Utdraget utbrott av denguefeber i Pakistan”, 6 dec, IPS
Växande intresse i Pakistan för nyttig mat och närodlat”, 26 nov, IPS
Filmer om övergrepp på kvinnor sprids i Pakistan,16 okt, IPS
Prisad författare värnar om planeten i sina barnböcker, 15 juli, Zofeen T. Ebrahim
Nationalparker och miljardtals träd i Pakistans gröna våg, 12 juni, IPS
Äntligen förklaras oskuldstest olagliga i Pakistan, 5 jan, Parul Sharma

Bhutan

Röd het chili i Bhutan: Från mark till mun, 29 dec, Alf Persson
Författaren Kunzang Choden Bhutans främsta kulturperson, 30 april, Alf Persson
Bhutans framgångsrecept ger eko i världen, 7 april, Alf Persson

Nepal

Bakomliggande faktorer till trafficking i ny bok, 20 okt, Henrik Schedin
Våldsutsatta kvinnor pressas och förövare går fria, 21 sept, IPS
Intern konkurrens i Nepals funktionshinderrörelse, 2 april, Henrik Schedin
Orosfärd för kvinnor om natten, 20 mars, Pragya Pokharel
Nepals noshörningar hotas av ändrat klimat”, 17 mars, IPS
Protester mot förslag i Nepal om reseförbud för kvinnor, 27 febr, IPS
Många språk på väg att försvinna i Nepal, 14 febr, IPS
Vändningen på året som började så lovande i Nepal, 5 febr, Henrik Schedin
Sydasiens första årsbok ser snart dagens ljus, 4 febr, Sydasien

Maldiverna

Så ska önationen minska beroendet av matimport, 1 okt, Lubna Hawwa

Sydasien.se, 24 juni 2021.
Mobila stationer för hygien har placerats ut i slumområden i Dhaka för att minska smittspridningen. Sveriges ambassadör i Bangladesh, Alexandra Berg von Linde, intervjuas av Henrik Schedin.
Foto: **Sveriges ambassad i Dhaka**

Bangladesh

Urfolk i Bangladesh i protest för rätten till mark, 12 aug, IPS
Ekonomisk kris för hushållsarbetare i Bangladesh, 6 juli, IPS
Ambassadören vill ändra på eländesbilden av Bangladesh, 24 juni, Henrik Schedin
Ett land och människor med otrolig resiliens, 23 juni, Johan Mikaelsson
Miljövidriga tegelbruk kan spåras från rymden, 25 maj, IPS
Stora insatser krävs för eldhärjade flyktinglägret, 25 mars, IPS
Fängslad tecknare släppt efter protester i Dhaka, 5 mars, Johan Mikaelsson

Medverkande #1 2022

Johan Mikaelsson är frilansjournalist och en av Sydasiens två redaktörer. Han är ansvarig utgivare, och började skriva för tidningen 1997. Hans bok *När de dödar journalister – En personlig skildring av Sri Lanka* släpptes 2015.

Troy Enekvist är frilansande journalist och bildjournalist och har arbetat internationellt för både tidningar och organisationer med att berätta och visa människors egna historier och liv. Nu ligger fokus på Bangladesh.

Lars Eklund var redaktör för tidskriften Sydasien 1982–2007. Åren 2001–2016 var han biträdande föreståndare för Sasnet, det akademiska nätverket i Lund som har fokus på Sydasien. Tillsammans med Staffan Lindberg publicerade han 2018 boken *Miraklet Indien och dess baksida*.

Sharif Safi är skribent och aktivist. Han är grundare av och vd för Mastooraat Organization i Kabul. Sharif skriver sedan 2020 regelbundet för Sydasien. Sedan slutet av augusti 2021 befinner han sig i Europa.

Henrik Schedin är en av Sydasiens två redaktörer. Han tog Masterexamen i globala studier 2016 och idag skriver han bland annat om funktionshinder och mänskliga rättigheter i Nepal och globala södern.

Parul Sharma är människorättsjurist och författare med fokus på och lång erfarenhet av arbete med mänskliga rättigheter, hållbarhetsfrågor och CSR-frågor i och från högriskländer. Hon är vd för The Academy for Human Rights in Business. Sedan 2020 ingår Parul i Tidskriftsföreningen Sydasiens styrelse och hon är sedan hösten 2020 ordförande för Amnesty Sverige.

Zofeen T Ebrahim är samhällsinriktad frilansjournalist baserad i Karachi. Hon skriver för pakistanska och internationella medier om miljö, klimatförändringar, stadsfrågor samt reproduktiv hälsa, minoriteters rättigheter och arbetsrätt.

Svante Nilsson är pensionär med sinne för språk. Han arbetar med textbearbetning och översättningar för Sydasien sedan 2011.

Lubna Hawwa är journalist och människorättsaktivist från Maldiverna, men arbetar sedan 2021 för biståndsorganisationen IM i Lund. Hon har tidigare arbetat på Sasnet. Hon fokuserar på mänskliga rättigheter, jämlikhet mellan könen och anpassning till klimatförändringar. Hon har en master i riskhantering och utvecklingsstudier från Lunds universitet.

Heinz Werner Wessler är professor i indologi vid Uppsala Universitet och medlem i styrelsegruppen för European Association of South Asian Studies (easas.eu).

Pragya Pokharel är historieberättare och barnrättsaktivist bosatt i Nepal. Hon har en kandidatexamen i barns utveckling och genusstudier.

Fahd Mannan är journalist på The Daily Star i Bangladesh. Han har jobbat med journalistik och fotografi de senaste tio åren, med målet att skapa en större förståelse för vår omvärld.

Alf Persson är ordförande i Svensk-bhutanesiska föreningen (swedish-bhutan-society.org). Han har arbetat i biståndssektorn i 40 år, i ett 40-tal länder, med förvaltningsreform, *good governance* och antikorruption. Besöker Bhutan sedan 1996.

Kenneth Bo Nielsen är politisk antropolog, amanuens vid Sosialantropologisk institutt i Oslo och inriktad på Indiens politik, politisk ekonomi och utveckling och forskar kring sociala rörelser och miljö, demokrati, kön och industrialisering. Tillsammans med Arve Hansen från Centrum för utveckling och miljö samordnar han Asianettverket – Senter for utvikling og miljø, som är det norska nätverket för Asienstudier.

Gabriel Jonsson är sedan 2008 ordförande för Föreningen för orientaliska studier och redaktör för medlemstidskriften Orientaliska studier som har getts ut sedan 1969 och täcker Asien. Han är docent på Stockholms universitet i Koreas språk och kultur och forskar nu om tillståndet för mänskliga rättigheter i Sydkorea sedan författningsrevideringen 1987.

Prenumerera på Sydasien

Avgiften för 2022 är 250 SEK, vilket ger reportagemagasin, årsbok och två mindre nummer. **Swish 123 211 2068** eller **plusgiro 795 496-9** – mejla din postadress till info@sydasien.se.

Besök Sydasien.se

Regelbundna besök hos nättidskriften ger goda möjligheter till fördjupning. Flera nya artiklar publiceras varje vecka och vårt arkiv ligger öppet för alla. Varmt välkommen till Sydasien!

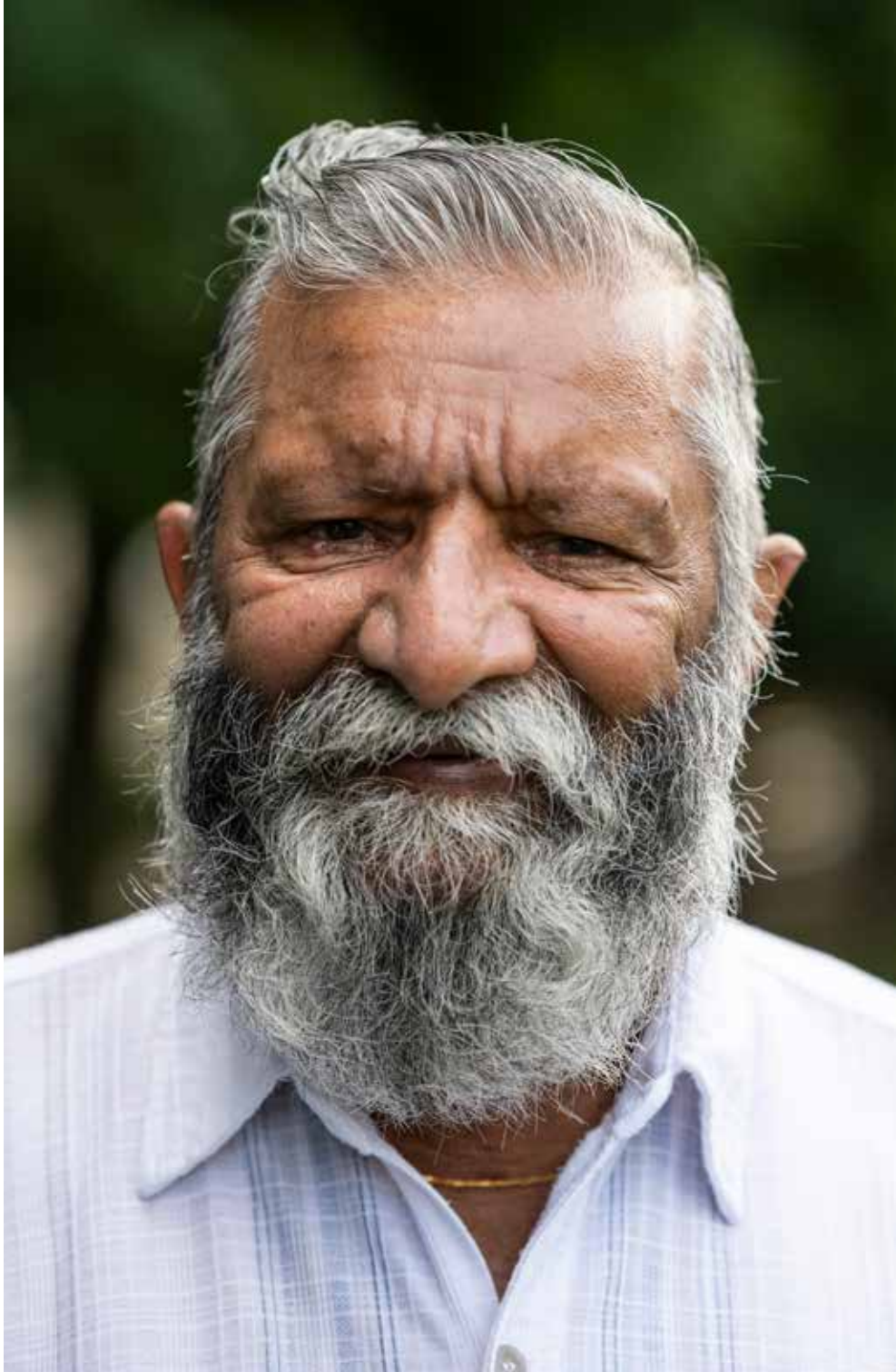
Kampen mot orättvisor som förde Din till Sverige speglas

text och foto **Johan Mikaelsson**

Din Chaudry Sial föddes 1943 i Jalandhar i Indien, men bodde större delen av barndomen i Chaundra i Pakistan. Det var en omvälvande tid i världen och i regionen Sydasien. Efter andra världskrigets slut skulle nya nationer byggas. Storbritannien drog sig tillbaka och 1947 skedde den historiska ”delningen”, då Indien och Pakistan gick skilda vägar.

Vi ses en het julidag i lummiga Tessinparken på Östermalm i Stockholm, där Din möter upp tillsammans med dottern Natalie Sial och sonen Danish Sial. Din har levt drygt 50 av sina 78 år i Sverige, men vi kommer snart in på barndomen, då Din fick ett starkt intresse för att läsa och skriva:

– En kompis fick en fråga av en lärare, men kunde inte svaret. När jag fick frågan och svarade rätt sade läraren till mig att slå min kompis. Men jag vägrade, varför skulle jag slå honom? Det hade varit fel.

Din blev populär för att han handlat efter eget huvud och vänt sig mot bestraffningskulturen.

Idag har Din silverglänsande, yvigt hår och skägg och glimrande ögon.

Händelsen i andra klass kom att prägla och definiera Din och etsades fast i själen. Hans personlighet och övertygelser förde honom till den plats han nu befinner sig på.

Som student kunde Din inte bara betrakta orättvisorna som var ett faktum i Pakistan efter militärkuppen 1958 och under general Ayub Khans styre. I skolans debattklubb var ämnet vid ett tillfälle om nationens framtid skulle ligga i militärens eller folkets händer.

– Jag valde folket, förklarar Din. Men jag vann inte debatten.

Så småningom relegerades han från skolan på grund av sina åsikter, alltså att han ogillade militären. På den tiden var det mest kommunister som gjorde motstånd och Din hittade till dessa kretsar. Med åren blev det allt farligare att vara dissident i Pakistan. När Din var 21 år blev han efterlyst, tvingades gå under jorden och 1965 smugglades han ur landet, till Sovjetunionen.

I Moskva läste han vid universitetet och fick arbete vid Radio Moskva som radiopratare och spred kommunistisk propaganda. Vid radiostationen fick han kontakt med människor från olika länder, däribland en svensk journalist.

Din insåg att Sovjet var en totalitär stat och när sovjetiska stridsvagnar rullades in i Tjeckoslovakien 1968 för att stoppa Pragvåren kunde han inte hålla tyst. Han gjorde ett plakat och gick ut, helt själv, på Röda torget, och demonstrerade mot Warszawapakten.

– De sade åt mig att det fanns två alternativ: ”Antingen lämnar du landet, eller så skickar vi dig till Sibirien”, berättar han.

Det skulle bli Sverige nästa. Han hade haft en svensk brevvän och visste att landet var neutralt och att många kunde engelska. Genom den svenska journalisten kunde han få kontakt med svenska myndigheter.

Drömmarna om att bli läkare fanns kvar när han i december 1969 kom till Sverige, men gick om intet, då tiden rann ut.

– Det blev inte så. I Sverige blev jag istället den förste pakistaniern att köra tunnelbanetåg, konstaterar han.

Det politiska engagemanget fortsatte under 1970-talet. Han grundade Svenska Pakistankommittén och var in på 1980-talet engagerad i det socialistiska partiet Pakistan Peoples Party, PPP. General Mohammad Zia ul-Haq hade tagit makten i Pakistan 1977 och skulle sitta kvar till 1988.

Under en demonstration vid Sergels torg, en hungerstrejk för vännen Jam Saqi, fängslad ledare för Pakistans kommunistparti, krävde demonstranterna att Pakistans ambassadör skulle utvisas. Plötsligt såg han Olof Palme passera förbi.

– Jag sprang efter honom och ropade: ”Olof Palme!”. Han vände sig och svarade: ”Hej, vad kan jag göra för dig? Du ser ut som en uggla!”, berättar Din.

Visst, på bilder från tidigt 1980-tal påminner Din Chaudry Sial till utseendet åtminstone om Ugglan Helge, spelad av Bert-Åke Varg i TV-serien ”Från A till Ö” med Birgitta Andersson.

– Han kallade mig ”Ugglemannen”, säger Din och ler. Detta eftersom jag hade stora runda glasögon. Jag kommer aldrig att glömma det.

Olof Palme var inte bara insatt i Pakistan utan även i det specifika fallet. Ett band knöts. Din hade tidigare gått med bakom Palme i demonstrationerna i Stockholm mot Vietnamkriget, som ledde till att USA tillfälligt frysa de diplomatiska kontakterna.

I december 1982 skulle en syster till Dins fru Abida Sial gifta sig i Pakistan. Din beviljades en månads turistvisum och bestämde sig för att resa men hålla låg profil.

Första veckan gick allt bra. Men en dag knackade en civil polis på dörren och började ställa frågor. Efter en stund kom ytterligare två poliser in och ställde sig på varsin sida om Din. Utanför väntade 20 män i uniformer.

– Jag blev haffad. Någon hade tjallat. Sedan visade de foton på mig från demonstrationer i Sverige. De hade spionerat på mig, konstaterar Din Chaudry Sial.

Trion. Din Chaudry Sial med dottern Natalie Sial och sonen Danish Sial, som skrivit boken om sin pappa, baserad på Natalies intervjuer. Foto: **Johan Mikaelsson**

Din fördes till polisstationen i Multan och sattes i häktet. Han fick tag på ett pappersark och började skriva ett brev till Olof Palme som han kunde lämna till sin fru, när hon fick besöka Din i häktet dagen efter. Abida Sial kontaktade svenska ambassaden i huvudstaden Islamabad, där andresekreteraren Christina Palm satte sig in i omständigheterna och började arbeta för Dins frigivning. Christina Palm var sedan med vid den snabba ”rättegång” där Din anklagades för anti-statlig verksamhet under de militära undantagslagarna. Därmed fråntogs han alla mänskliga rättigheter och kunde utsättas för valfri förhörsteknik och behandling, på obestämd tid.

Abida Sial reste hem till Sverige med dottern Alia (storasyster till Natalie och Danish) men utan sin man. Samtidigt fördes Din till ökända Shahi Qila (Lahore Fort), i Lahore.

– Det var känt som ett tortyrfängelse. Man kom in men inte ut därifrån, förklarar Din.

Vakter i fängelset välkomnade honom med några timmars ”uppmjukning”. Den brutala misshandeln var bara början. Din fick utstå daglig fysisk och psykisk tortyr. Förhållandena var usla. Det serverades enbart salt soppa och stanken i fängelset gjorde att Dins luktsinne förstördes.

Medfångar knäcktes psykiskt eller bröts ned fysiskt. En mor till en av Dins vänner som också satt i fängelset kände inte igen sin son när hon fick identifiera hans döda kropp.

I Sverige fick Dins fru Abida Sial träffa justitieministern Lennart Bodström och kabinettsekreteraren Pierre Schori på UD. Olof Palme besvarade Dins brev och bedyrade Sveriges engagemang och avslutade med en förhoppning om att UD:s och ambassadens arbete skulle leda till en snar frigivning. Svenska medier gav också fallet uppmärksamhet.

Det skulle bli totalt 82 dagar i fångenskap, men tack vare enträget arbete av ambassaden och outtröttligt engagemang från släkt och vänner fick Din sin frihet åter.

Celldörren låstes upp, vakter kom in, satte handfängsel och förde utan ett ord ut Din till ett militärfordon. De körde i timmar och kom till flygplatsen. Inne i avgångshallen blev Din av med bojorna och förstod att han skulle få åka hem till Sverige. Han fick en stämpel i passet och satt snart i en flygplansstol, på väg hem.

– Jag var mycket glad att träffa min fru och dotter och blev mottagen av journalister.

Sedan kom nya problem. Jag kunde inte sova. Så fort jag blundade såg jag allt jag hade gått igenom, säger han.

Därför höll han ögonen öppna. Han fick sömnmedicin, men det tog tid att hantera den posttraumatiska stressen.

Det som händer i Pakistan angår oss alla!

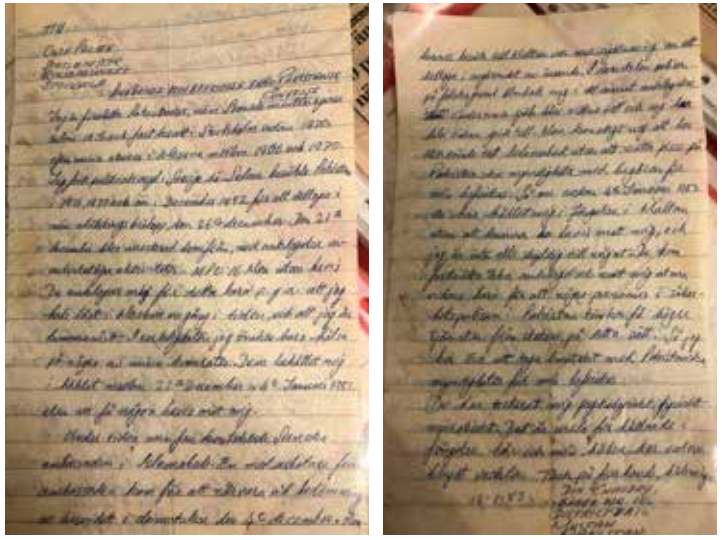
Den nuvarande militärjuntan har släppt loss en våg av terror som aldrig tycks ta slut. Varje dag utsätts människor för militärmyndigheternas godtyckliga arresteringar och tortyr. Det gäller för såväl politiska ledare från olika partier som för advokater, studenter, arbetare och vanliga fredsälskande medborgare. Flera personer har dött i polishäkten sedan de utsatts för systematisk tortyr. Vidare har under år 1980 konstitutionen ändrats och ytterligare utvidgat militärdomstolarnas juridiska befogenheter, samtidigt som Högsta domstolens konstitutionella makt kraftigt beskurits. Det barbariska våldet mot individer inom oppositionen är en öppen kränkning av FNs deklaration om de mänskliga rättigheterna, men Zias regim saknar respekt för alla de regler och normer som karaktäriserar ett civiliserat samhälle.

Personer i och utanför Pakistan har länge bekymrats av polisens brutalitet, tortyr, prygel, handavhuggning och liknande degraderande straff som utdömts under nuvarande och tidigare regimer. Fortfarande utnyttjar militärdomstolarna och shariat(de religiösa)domstolarna prygel som en vanlig bestraffningsmetod. Statistik från Amnesty International visar att enbart under november–december 1979 dömdes minst 57 personer till prygelstraff på mellan 5–30 slag. Under perioden januari–augusti 1980 dömde militärdomstolarna minst 76 personer till prygelstraff, varav en till hela 80 prygelslag för alkoholförtäring. Pakistan toppar också statistiken över antalet dödsdomar i Asien. Den f d justitieministern A K Brohi har deklarerat att omkring 800 personer årligen hängs i Pakistan. Enbart i Punjab väntade i september 1979 275 personer på att få sina dödsdomar verkställda. Bland dem fanns flera personer som dömts av militärdomstolar och därför inte hade någon möjlighet att få sina domar omprövade av HD.

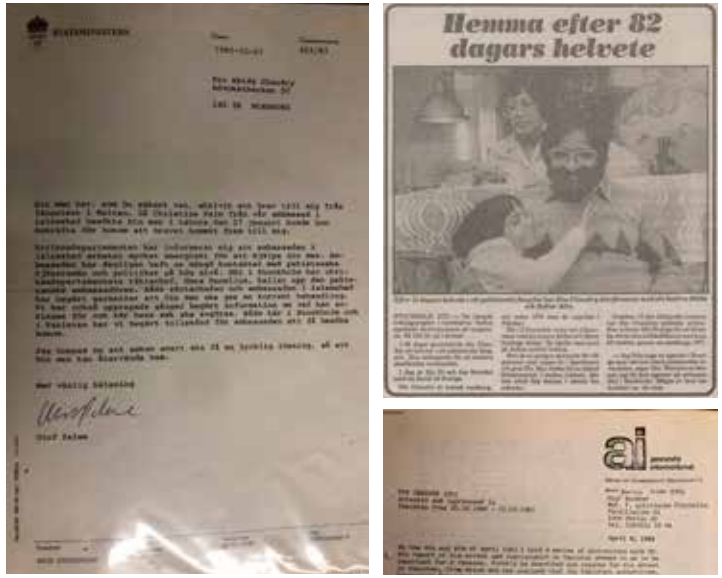
Under alliansfria staternas möte i New Delhi i somras representerades Pakistan av Agha Shahi. Under dennes 45 minuter långa anförande ägnade han 15 minuter åt problemen i Afghanistan. Han sade bl a att Pakistan endast kan acceptera en rundabordskonferens med Afghanistan om det finns en folkvald regering i Kabul – som om regeringen i Islamabad vore demokratiskt vald av folket! Agha Shahi och hans herrar behöver lära sig vad som menas med en representativ regering och det pakistanska folket kommer att inom sinom tid lära dem detta!

Din Chaudry

Sydasien #4 1981. Din Chaudry Sials debattinlägg; artikeln finns i vårt tidskriftsarkiv som återfinns på Sydasien.se (tidskrifter 1977–2020 som pdf).

Dokument. Brevet till Olof Palme som Din Chaudry Sial skrev i häktet i Pakistan (ovan). Svaret från dåvarande statsministern Olof Palme (nedan). Amnesty International dokumenterade fallet i april 1983 och medier rapporterade.

Far och son. Under 2022 kommer boken om Din Chaudry Sial ut, skriven av sonen Danish Sial. Foto: **Johan Mikaelsson**

En händelse som ser ut som en tanke är att FN året efter, 1984, antog ”Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning”. Men någon ursäkt eller förklaring från Pakistan har aldrig kommit.

– Vi har inte riktigt vetat vad pappa gått igenom. Det var först när vi började prata mer om det för några år sedan och han började berätta som vi förstod, förklarar dottern Natalie Sial.

Hon intervjuade Din under 2017 och spelade in samtalen, som sonen Danish sedan transkriberade 2019. De hade vetat att pappa Din haft ont i fötterna, men inte att det hängde ihop med att han hade torterats.

De minns att han varit mån om barnens fötter och att de skulle ha bra skor. De visste att han inte hade något luktsinne, men inte varför.

När det sjönk in vad pappa Din fått utstå började Natalie gråta. Amnestyrapporten från 1983, baserad på Dins uppgifter till Amnesty Internationals medarbetare om fängelsetiden, har hon låtit bli att läsa.

Danish Sial har alltid varit säker på att deras fars historia en dag skulle bli en bok och han tror att den kan beröra många.

– Dels är pappas berättelse unik, den innehåller ett gripande människoöde, världspolitik, Sovjettiden och hur han hamnade i Sverige, säger Danish Sial. Men också för att en av fyra i Sverige är födda i ett annat land. Många berättelser förblir oberättade. Det har inte bara varit guld och gröna skogar att komma hit. Det var en tuff period att etablera sig i Sverige.

Nu är förlagsavtal skrivet och boken ska ges ut under 2022.

Din Chaudry Sial hjälper sin gamla hemtrakt i Pakistan genom stöd till flickskolor som drivs av kvinnlig personal. Han har också översatt väl vald litteratur till urdu

– *Hur man botar en fanatiker* av Amos Oz och Astrid Lindgrens böcker om Pippi Långstrump, som han presenterade i Pakistan i början av 2000-talet i samarbete med svenska ambassaden.

– Pippi var flicka, hon var stark och hon stod upp för de svagare, säger han. ✪

Fotnot: Artikeln har publicerats i Amnesty Press #3 2021 på papper och finns som pdf i arkivet på amnestypress.se.